WSTĘP

Podstawę prawną opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły stanowią:

- ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, Dz. U. Nr 41, poz. 412),
- uchwała Nr XXXIII/99/200 Rady Gminy Sokoły z dnia 22 sierpnia 2000 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły.

Przedmiotem opracowania studium jest gmina Sokoły w granicach administracyjnych.

Zakres studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy obejmuje uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej.

W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W studium określa się w szczególności:

- obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- obszary zabudowane, ze wskazaniem, w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem, w miarę potrzeby obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikające z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków, a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,

- obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,
- obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających ze strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Części składowe opracowania:

Część I – Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne gminy (diagnoza)

Część II - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy – część uchwalana

Kierunki zagospodarowania przestrzennego zbudowano na podstawie danych diagnostycznych zawartych w części I. Niniejsze studium stanowi podstawę długookresowej polityki przestrzennej i jako jedyny ustawowo dokument planistyczny dotyczy obszaru całej gminy.

Opracowanie zawiera:

- **Tekst „Kierunki zagospodarowania przestrzennego" – załącznik nr 1,**
- **Rysunek „Kierunki zagospodarowania przestrzennego wsi Sokoły" w skali 1:10 000 – załącznik nr 2,**
- **Rysunek „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły" w skali 1:25000 – załącznik nr 3.**

1. PODSTAWOWE CZYNNIKI ROZWOJU

1.1. Mierniki rozwoju gminy

Analizę uwarunkowań gminy i dotychczasowego jej rozwoju zawierają przedstawione niżej mierniki zawierające porównanie do obszaru powiatu i województwa. Przedstawione porównania mają na celu wskazanie czynników wspierających i ograniczających dalszy rozwój gminy poprzez wykorzystanie istniejących zasobów oraz wyeliminowanie czynników niekorzystnych.

- Sfera społeczna

Lp	Wyszczególnienie	jednostka miary	gmina Sokoły	powiat wysokomazowiecki	woj. podlaskie
1.	Gęstość zaludnienia	osób/km^2	42	48	61
2.	Ruch naturalny ludności	małżeństwa/1000 ludności	4,8	5,2	5,4
		urodzenia/1000 ludności	11,1	10,8	10,1
		przyrost naturalny/1000 ludności	-2,6	-1,4	-0,0
3.	Zasoby mieszkaniowe	liczba osób w 1 mieszkaniu	3,44	3,51	3,15
		liczba osób na izbę	0,86	1,01	0,85
		pow.użytkowa 1 mieszkania (m^2)	80,8	79,6	64,6
		pow.użytkowa na 1 osobę w m^2	23,0	20,2	20,5
4.	Czytelnictwo	wypożyczenia na 1 czytelnika	27,3	18,6	20,8
5.	Szkoły podstawowe	liczba uczniów na pom. do nauczania	12,6	15,4	18,4
		liczba uczniów na szkołę	165,4	138,2	197,2
		liczba uczniów na 1 nauczyciela	11,8	12,3	13,7
6.	Gospodarka	podmioty gospodarki na 1000 ludności	29,8	44,2	65,4
7.	Rynek pracy	pracujący w gosp.narod na 1000 ludności	69,1	116,4	180,5
		bezrobotni na 1000 ludności	50,0	49,6	59,5

- Sfera gospodarcza

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	gmina Sokoły	Powiat wysokomazowiecki	województwo Podlaskie
1.	Klasyfikacja gleb użytków rolnych	%			
	Klasa II		0,0	0,0	0,0
	Klasa III		12,5	16,3	6,6
	Klasa IV		60,1	55,9	45,0
	Klasa V		23,4	21,3	29,6
	Klasa VI i VIz		4,0	6,5	18,8
2.	Struktura użytków gruntowych	%			
	Użytki rolne, w tym		69,8	74,3	59,5
	Grunty orne		77,8	78,7	66,2
	Sady		0,6	0,2	0,4
	Łąki trwałe		6,8	12,5	20,4
	Pastwiska trwałe		14,0	8,5	13,0
	Lasy i grunty zadrzewione		19,5	18,6	29,5
	pozostałe		10,7	7,1	11,0
3.	Wskaźnik waloryzacji rolniczej Przestrzeni produkcyjnej	pkt			
	Ogólny		63,1	67,0	55,0
	Jakość i przydatność gleb		48,8	1,9	41,0
	Agroklimat		7,0	7,5	7,5
	Rzeźba terenu		3,8	4,0	3,7
	Warunki wodne		3,5	3,6	7,8
4.	Stopień zaspokojenia gleb meliracyjnych	%			
	użytki rolne		66,6	74,7	59,4
	grunty orne		63,5	77,1	56,4
	użytki zielone		79,8	64,8	62,9
5.	Struktura obszarowa Indywidualnych gospodarstw Rolnych	%			
	1 - 2 ha		7,4	6,6	8,8
	2 - 5 ha		15,9	15,0	16,1
	5 - 10 ha		32,5	32,7	29,5
	10 - 15 ha		24,2	25,3	23,6
	powyżej 15 ha		20,0	20,4	22,0
6.	Ludność zamieszkała w gospodarstwach rolnych wg wieku	%			
	przedprodukcyjny		28,6	28,5	26,6
	produkcyjny		51,7	52,3	53,1
	poprodukcyjny		19,7	19,2	20,3
	nieprodukcyjnych 10 osób	ilość	96,6	91,3	88,3
	w wieku produkcyjnym	osób	115,0		

- infrastruktura techniczna

Lp	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Gmina Sokoły	Powiat wysokomazowiecki	województwo
1.	Stopień zwodociągowania - ilość wsi posiadających sieć wodociągową	%	100	96	71
2.	Stopień skanalizowania - ilość wsi objęta kanalizacją	%	2,1	0,8	3,1
3.	Stopień gazyfikacji - ilość wsi posiadających dostęp do gazu przewodowego	%	2,1	0,8	2,9

1.2. Uwarunkowania wspierające rozwój gminy

W zakresie rozwoju struktury funkcjonalno – przestrzennej

- położenie gminy w obszarze „Zielonych Płuc Polski" stwarzające możliwość ekologicznej promocji gminy,
- występowanie obszarów o korzystnych warunkach do rozwoju intensywnej produkcji rolnej, uprawy roślin i hodowli,
- dobra dostępność komunikacyjna:
  - przebieg linii kolejowej - magistrali pierwszorzędowej Warszawa - Białystok,
  - przebieg dróg wojewódzkich relacji Wysokie Mazowieckie - Białystok i Sokoły - Tykocin,
- wysokie walory turystyczne gminy:
  - występowanie terenów i obiektów objętych przyrodniczą ochroną konserwatorską - Narwiański Park Narodowy, pomniki przyrody,
  - występowanie wód Narwi,
  - występowanie kompleksów leśnych o korzystnych dla rekreacji siedliskach,
  - występowanie obiektów dziedzictwa kulturowego umożliwiających rozwój turystyki krajoznawczej, w tym:

    zespoły i obiekty zabytkowe – Waniewo (zachowany układ urbanistyczny miasta historycznego z zabytkowym kościołem), Sokoły (zespół kościoła), Krzyżewo (zabytkowy budynek szkoły rolniczej i aleja lipowa),

    zabytki archeologiczne - Jamiołki Kowale - cmentarzysko kurhanowe,
  - występowanie obiektów przydatnych do adaptacji na cele turystyczne - niezagospodarowane obiekty szkolne,
  - przebieg szlaków turystycznych:

    samochodowego – drogą krajową nr 678 Wysokie Mazowieckie Białystok,

wodnego – rzeką Narwią,

pieszo – rowerowego,

- występowanie bazy materialnej, zasobów siły roboczej oraz płodów rolnych, umożliwiających rozwój funkcji produkcyjnej,
- dobra dostępność ośrodka gminnego do sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- położenie gminy w zasięgu europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 (Dolina Narwi PL. 165) podnoszące prestiż i możliwości promocji gminy na zewnątrz,
- walory przyrodnicze Narwiańskiego Parku Narodowego (starorzecza, rzadkie zbiorowiska roślinne i populacje zwierząt),
- korzystne dla lokalizacji budownictwa warunki fizjograficzne (przewaga nośnych gruntów piaszczystych i gliniastych umożliwiających posadowienie budynków na wysoczyźnie polodowcowej,
- występowanie gleb o dobrej przydatności rolniczej jako podstawa rozwoju rolniczej funkcji gminy,
- dobre warunki aerosanitarne przy braku większych źródeł emisji (podwyższone stężenia gazów i pyłów pojawiające się okresowo w sezonie grzewczym oraz w strefach dróg wojewódzkich),
- brak zagrożeń powodziowych dla zabudowy wiejskiej.

W zakresie demografii, obsługi ludności i mieszkalnictwa:

- występowanie podstawowych placówek usługowych,
- dobra dostępność do placówek handlowych,
- dobre zaopatrzenie w wodę do celów ochrony przeciwpożarowej,
- korzystne warunki mieszkaniowe charakteryzujące się dużą powierzchnią użytkową mieszkania na 1 osobę i małą ilością osób w mieszkaniu.

W zakresie rolnictwa:

- dobra jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- korzystna struktura wieku i wykształcenia użytkowników gospodarstw rolnych,
- zasoby siły roboczej w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
- korzystna struktura obszarowa gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 13,3 ha,
- duży udział gospodarstw produkujących na rynek,
- dobrze rozwinięta produkcja roślinna, plony zbóż wyższe od średnich w województwie,

- dobrze rozwinięta produkcja mleka.

W zakresie gospodarki:

- duże zasoby i rezerwy siły roboczej,
- bogate zasoby płodów rolnych,
- występowanie wolnych obiektów do wykorzystania na działalność produkcyjno-usługową,
- istniejąca sieć transportowa - przebieg dróg wojewódzkich nr 678 i nr 671, przebieg pierwszorzędowej linii kolejowej Warszawa-Białystok oraz pomocniczej linii kolejowej Śniadowo-Łapy,
- występowanie złóż surowców mineralnych - kruszywa.

W zakresie turystyki i wypoczynku:

- położenie na trasie turystycznej Łomża-Zambrów-Wysokie Maz.-Sokoły-Łapy-Białystok,
- położenie w granicach gminy oraz wysokie walory przyrodnicze Narwiańskiego Parku Narodowego,
- szlak wodny Narwi umożliwiający rozwijanie form turystyki wodnej oraz walory wędkarskie rzeki,
- występowanie kompleksów leśnych przydatnych dla turystyki i wypoczynku,
- walory kultury materialnej Sokół i Waniewa,
- istniejące zagospodarowanie turystyczne: motel, stacje paliw, szlaki turystyczne.

W zakresie komunikacji:

- zrównoważony stosunek obciążenia ruchem w stosunku do stopnia rozwoju sieci drogowej,
- bezpośrednia dostępność do kolei.

W zakresie zaopatrzenia w wodę:

- gmina posiadająca zwodociągowane wszystkie wsie.

W zakresie odprowadzenia ścieków:

- skanalizowana wieś gminna z oczyszczalnią ścieków (w trakcie modernizacji),
- opracowany „Program ogólny kanalizacji i oczyszczalni ścieków gminy Sokoły".

W zakresie zaopatrzenia w gaz:

- istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy 250 mm, stwarzający możliwość gazyfikacji gminy,
- istniejąca stacja redukcyjna I-go stopnia i sieć gazowa średniego ciśnienia zaopatrująca wieś Dworaki Staśki,

- opracowana „Koncepcja gazyfikacji gminy".

1.3. Uwarunkowania ograniczające rozwój gminy

W zakresie rozwoju struktury funkcjonalno – przestrzennej

- ograniczenia rozwoju przestrzennego i funkcji osadniczej wynikające z potrzeby ochrony:
  - rolniczej przestrzeni produkcyjnej (występowanie gleb chronionych),
  - najbardziej cennych ekosystemów wodno – łąkowych w dolinach cieków wodnych i innych obniżeń terenowych,
  - kompleksów leśnych,
  - złóż surowców,
- występowanie terenów podmokłych oraz dolin rzecznych i obniżeń terenowych o niekorzystnych warunkach fizjograficznych dla zabudowy,
- ograniczenia w zagospodarowaniu:
  - wynikające z wysokiego reżimu gospodarowania na terenach objętych przyrodniczą ochroną konserwatorską - Narwiański Park Narodowy z otuliną,
  - w strefach ochronnych ujęć wody,
  - korytarzy infrastruktury technicznej (linia elektroenergetyczna 110 kV, gazociąg wysokiego ciśnienia, gazociąg tranzytowy Rosja - Niemcy,
- przebieg ruchu tranzytowego przez tereny zabudowy wsi,
- przebieg linii kolejowej ograniczający powiązania funkcjonalno - przestrzenne terenów położonych na obu stronach kolei,
- mała atrakcyjność centrum miejscowości gminnej:
  - znaczny udział substancji w złym stanie technicznym,
  - występowanie obiektów dysharmonizujących.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- ograniczenia gruntowo-wodne oraz topoklimatyczne w dolinach rzecznych i obniżeniach terenów,
- brak większych udokumentowanych złóż surowców mineralnych umożliwiających rozwój przemysłu materiałów budowlanych,
- brak na terenie gminy większych naturalnych bądź sztucznych zbiorników wodnych ogranicza rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej i rybackiej.

W zakresie demografii, obsługi ludności i mieszkalnictwa:

- niskie standardy świadczonych usług,

- niekorzystna sytuacja wiekowa w gminie charakteryzująca się dużym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym,
- duże rozmiary bezrobocia, szczególnie wśród absolwentów i ludzi młodych w przedziale wiekowym 18 – 34 lata.

W zakresie rolnictwa:

- niższy od możliwości przyrodniczych gleb udział zbóż intensywnych w strukturze zasiewów,
- słaby stan urządzeń melioracyjnych,
- brak zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego,
- brak pozarolniczych miejsc pracy na wsi,
- trudności ze zbytem surowców rolnych,
- spadek opłacalności produkcji rolnej.

W zakresie gospodarki:

- brak dużych zakładów produkcyjnych,
- brak specjalistycznej kadry pracowniczej,

W zakresie turystyki i wypoczynku:

- niedostateczna promocja walorów przyrodniczych i krajoznawczych gminy,
- brak zagospodarowania i wykorzystania walorów krajoznawczo-wypoczynkowych Waniewa,
- brak bazy turystycznej o wysokim standardzie usług oraz słaby stan infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

W zakresie komunikacji:

- niskie nośności konstrukcji jezdni,
- zły stan nawierzchni,
- brak ulepszenia i utwardzeń dróg gminnych,

W zakresie odprowadzenia ścieków:

- brak rozwiązanej gospodarki ściekowej na terenie gminy.

W zakresie zaopatrzenia w gaz:

- brak zaopatrzenia w gaz przewodowy pozostałej części gminy.

W zakresie elektroenergetyki:

- istniejąca sieć elektroenergetyczna 15kV wymaga częściowego remontu i modernizacji,
- ilość stacji transformatorowych oraz moc transformatorów nie jest wystarczająca w stosunku do potrzeb,

- szacuje się, że niektóre odcinki linii komunalno-oświetleniowych nn wymagają przeprowadzenia remontu i modernizacji,
- w miarę wzrostu zapotrzebowania na moc i energię elektryczną zajdzie konieczność budowy nowych odcinków linii napowietrznych 15kV wraz ze stacjami transformatorowymi 15/0,4kV,
- zachodzi konieczność wyznaczenia technicznych stref ochronnych od istniejących i projektowanych linii napowietrznych 15kV, 110kV oraz 220kV do istniejących i projektowanych obiektów kubaturowych.

2. CELE ROZWOJU

2.1. Cel nadrzędny - strategiczny

Celem nadrzędnym – strategicznym rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły jest:

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez proekologiczny (zrównoważony) rozwój gminy, przy racjonalnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych, istniejącego majątku trwałego, potencjału infrastrukturalnego i produkcyjnego.

2.2. Cele szczegółowe

Osiągnięcie tak sformułowanego celu nadrzędnego- strategicznego zakłada się poprzez następujące cele szczegółowe:

2.2.1. Ekologiczne cele rozwoju

Kształtowanie ekologicznych podstaw rozwoju poprzez następujące cele szczegółowe:

- ochrona funkcjonowania i zachowania ciągłości przestrzennej systemu obszarów doliny rzeki Narew,
- ochrona zlewni rzeki Narew,
- obejmowanie ochroną konserwatorską najbardziej wartościowych obiektów przyrody,
- rozwój funkcji ekologiczno-ochronnych,
- poprawa stanu sanitarnego środowiska przyrodniczego,
- likwidacja konfliktów i zagrożeń spowodowanych dotychczasową działalnością.

2.2.2. Społeczne i kulturowe cele rozwoju

W zakresie podnoszenia standardów życia mieszkańców zakłada się następujące cele szczegółowe:

- poprawa warunków życia mieszkańców,

- tworzenie warunków do rozwoju nowej substancji mieszkaniowej poprzez przygotowanie nowych terenów pod budownictwo,
- aktywizacja społeczno-gospodarcza gminy,
- łagodzenie skutków transformacji społecznej a zwłaszcza bezrobocia,
- zwiększenie dochodów mieszkańców poprzez intensyfikację podstawowych funkcji oraz rozwój nowych funkcji wynikających z lokalnych uwarunkowań,
- restrukturyzacja obszarów o funkcji usługowej,
- poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych.

2.2.3. Gospodarcze cele rozwoju

- intensyfikacja podstawowych funkcji oraz rozwój nowych funkcji wynikających z lokalnych uwarunkowań,
- pozyskanie inwestorów tworzących miejsca pracy,
- zapewnienie wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- dostosowanie kierunków i intensywności produkcji rolnej do uwarunkowań przyrodniczych i ekonomicznych,
- wielofunkcyjny rozwój wsi,
- rozwój usług na rzecz rolnictwa,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
- poprawa stanu technicznego zabudowy zagrodowej,
- rozwój turystyki i wypoczynku w tym agroturystyki na najbardziej atrakcyjnych terenach.

2.2.4. Cele rozwoju komunikacji

- poprawa stopnia bezpieczeństwa ruchu samochodowego i pieszego,
- podnoszenie standardu usług komunikacyjnych, poprawa nawierzchni dróg i ulic,
- dostosowanie nośności jezdni do potrzeb gospodarczych gminy,
- poprawa dostępności do systemu komunikacji zbiorowej regionu,
- poprawa zaplecza obsługi ruchu samochodowego.

2.2.5. Cele rozwoju infrastruktury technicznej

- zwodociągowanie gospodarstw położonych w zabudowie kolonijnej,
- rozwiązanie gospodarki ściekowej we wszystkich miejscowościach gminy,
- rozwiązanie gospodarki odpadami,
- odzysk surowców wtórnych w drodze selekcji odpadów jak również organizację skupu surowców wtórnych,

- dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb wynikających z długookresowego rozwoju gminy oraz stwarzanie warunków do niezawodnego funkcjonowania systemu,
- rozwój nowoczesnych technik łączności oraz wdrażanie systemu internetowego.

3. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

3.1. Struktura funkcjonalno - przestrzenna

Gmina Sokoły charakteryzuje się wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej i wysokim poziomem intensywności produkcji rolnej. Północno - wschodnia część obszaru gminy objęta jest ochroną prawną i stanowi fragment Narwiańskiego Parku Narodowego i jego otuliny.

Wysokie walory przyrodniczo - krajobrazowe Narwiańskiego Parku Narodowego oraz przebieg krajowego szlaku turystyki wodnej to główne atrakcje turystyczne gminy. Walory przyrodnicze wzbogaca środowisko kulturowe - zachowany układ urbanistyczny Waniewa z zabytkowym zespołem kościoła parafialnego.

Sieć drogowa gminy ukształtowana została w układzie promienistym z węzłem w Sokołach. Głównymi elementami sieci są drogi wojewódzkie; nr 678 Wysokie Mazowieckie - Białystok i nr 671 Sokoły - Tykocin.

Przez południową część gminy przebiega linia kolejowa - magistrala pierwszorzędowa relacji Warszawa - Białystok.

Istotnymi elementami w strukturze gminy są korytarze infrastruktury technicznej:

- napowietrzna linia elektroenergetyczna 110 kV, relacji Wysokie Mazowieckie - Białystok,
- gazociąg wysokiego ciśnienia 250 mm,
- gazociąg tranzytowy 1400 mm Rosja – Niemcy.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze oraz istniejące zainwestowanie na obszarze gminy wydzielono następujące jednostki strukturalne:

- **Jednostka I - ośrodek gminny** – obejmuje zainwestowaną część obszaru Sokół oraz tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego zainwestowania,
- **Jednostka II – rolnicza** – obejmuje tereny wysoczyznowe gminy, położone poza terenami chronionymi,
- **Jednostka III – rolniczo - ekologiczna** – obejmuje tereny Narwiańskiego Parku Narodowego ze strefą ochronną, położone w północno - wschodniej części gminy.

3.1.1 Jednostka I – ośrodek gminny

Sokoły położone są w środkowej części gminy przy drodze wojewódzkiej nr 678 Wysokie Mazowieckie – Białystok. Przez miejscowość przebiega również droga wojewódzka Sokoły - Tykocin. Wzdłuż północnej części jednostki przebiega nieczynna obecnie linia kolejowa Ostrołęka - Łapy.

Jednostka strukturalna obejmuje obszar funkcjonalny miejscowości gminnej - grunty wsi Sokoły oraz części gruntów wsi Kruszewo Głąby, Kruszewo Brodowo, Kruszewo Wypychy, Idźki Wykno.

W systemie osadniczym województwa Sokoły są ośrodkiem o znaczeniu gminnym, tu skoncentrowane są usługi z zakresu obsługi ludności oraz obsługi rolnictwa.

Główne kierunki rozwoju:

- utrwalanie dominującej roli Sokół w sieci osadniczej gminy poprzez koncentrację funkcji: mieszkaniowej, administracji i usług z zakresu obsługi ludności,
- rozwój drobnej wytwórczości i usług,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
- rozwój funkcji produkcyjnej o niskiej uciążliwości dla środowiska,
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa,
- rozwój zaplecza obsługi transportu drogowego,
- ochrona i kształtowanie środowiska kulturowego,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną,

3.1.2 Jednostka II – rolnicza

W jednostce dominuje gospodarka rolna z dobrze rozwiniętą produkcją zwierzęcą.

Obszar charakteryzuje się wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej ze znacznym udziałem gleb III i IV klasy bonitacyjnej. Duży udział gruntów rolnych sprzyja produkcji roślinnej i hodowli.

Duże kompleksy leśne, położone w północnej części jednostki o przydatnych dla rekreacji siedliskach, sąsiedztwo Narwiańskiego Parku Narodowego oraz przebieg szlaków turystycznych stwarzają możliwości rozwoju funkcji turystycznej.

Sieć osadniczą jednostki tworzy 46 wsi. Największe pod względem liczby mieszkańców to: Jeńki, Bruszewo, Nowe Racibory.

Funkcję ośrodków wspomagających w zakresie obsługi ludności pełni zespół wsi Jeńki - Kowalewszczyzna. W tych wsiach występuje największa koncentracja usług podstawowych.

Funkcję ośrodka usługowego w zakresie usług oświaty o znaczeniu ponadgminnym pełni Krzyżewo (Zespół Szkół Rolniczych).

Funkcja przemysłowa odgrywa małą rolę w strukturze funkcjonalnej jednostki Ogranicza się do kilku zakładów produkcyjno - usługowych z zakresu tartacznictwa i produkcji materiałów budowlanych.

Kierunki rozwoju:

- rozwój rolnictwa intensywnego o kierunku roślinnym i hodowlanym,
- umiarkowany rozwój funkcji osiedleńczej,
- rozwój funkcji turystycznej we wsiach położonych w sąsiedztwie Narwiańskiego Parku Narodowego,
- rozwój usług z zakresu obsługi rolnictwa,
- rozwój drobnej wytwórczości o małej uciążliwości dla środowiska,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną,
- ochrona i poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- ochrona krajobrazu kulturowego.

3.1.3. Jednostka III - rolniczo - ekologiczna

Obszar jednostki położony jest w obszarze Narwiańskiego Parku Narodowego i jego strefy ochronnej.

Głównymi funkcjami jednostki są:

- rolnictwo wykorzystujące naturalne tereny trwałych użytków zielonych,
- funkcja ekologiczna (ochronna) w oparciu o Narwiański Park Narodowy z otuliną.

Funkcję uzupełniającą pełni turystyka ze słabo rozwiniętą bazą rekreacyjno-wypoczynkową w postaci gospodarstw agroturystycznych i pensjonatu w Waniewie oraz szlakami turystyki pieszo-rowerowej, samochodowej i wodnej.

Na obszarze znajduje się jedna jednostka osadnicza - wieś Waniewo oraz zabudowa kolonijna wsi Jeńki.

Waniewo położone nad Narwią, w środkowej części jednostki, jest siedzibą parafii rzymskokatolickiej. Zachowany układ przestrzenny miasta historycznego z zabytkowym zespołem kościoła parafialnego oraz cmentarzem podlega ochronie konserwatora zabytków i przyrody.

Obszar jednostki ze względu na walory przyrodnicze, kulturowe oraz przebieg krajowego szlaku turystyki wodnej posiada predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznej.

Kierunki rozwoju:

- ochrona wysokich wartości środowiska przyrodniczego,
- ochrona krajobrazu kulturowego,
- rozwój rolnictwa zintegrowanego i ekologicznego,
- umiarkowany, zrównoważony rozwój funkcji osadniczej,
- rozwój funkcji turystycznej: pobytowej, krajoznawczej, kwalifikowanej w oparciu o wysokie walory przyrodniczego doliny Narwi,
- rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
- rozwój systemów infrastruktury technicznej.

3.2. Kierunki rozwoju osadnictwa

3.2.1. Tendencje demograficzne

Na podstawie analiz przeprowadzonych na etapie diagnozy ustalono, że czynniki kształtujące rozwój demograficzny kształtują się średnio korzystnie. Jedną z przyczyn spadku liczby ludności jest odpływ migracyjny. Mimo stopniowego zmniejszania się rozmiarów odpływu ludności, nadal występuje ujemne saldo migracji. Zanotowany spadek liczby urodzeń wpłynął ograniczająco na przyrost naturalny (w 1999 roku ujemna wartość przyrostu naturalnego). Negatywny wpływ na rozwój demograficzny ma również sytuacja społeczno-gospodarcza, a zwłaszcza trudna sytuacja na rynku pracy, wysoki poziom bezrobocia.

Przy powyższych uwarunkowaniach w okresie najbliższych lat przewiduje się utrzymanie tempa przyrostu zaludnienia na dotychczasowym poziomie. Przewiduje się, że liczba mieszkańców gminy ulegnie dalszemu powolnemu spadkowi i w 2010 roku osiągnie wartość około 6400 osób.

Aby ograniczyć niekorzystne czynniki rozwoju demograficznego, należy dążyć do zahamowania procesu odpływu ludności z gminy poprzez:

- tworzenie nowych miejsc pracy,
- tworzenie zachęt do powrotu studiującej młodzieży,
- wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- poprawę dostępności do usług.

3.2.2. System osadniczy

Sieć osadnicza gminy liczy łącznie 48 jednostek osadniczych o bardzo dużym zróżnicowaniu pod względem wielkości; od liczących 1491 - Sokoły i 418 - Jeńki do liczących 26 mieszkańców – Jamiołki Świetliki, 28 - Bruszewo Borkowizna i 36 - Perki Bujenki.

Przeciętna wielkość wsi wynosząca 131 osób należy do jednej z mniejszych w subregionie łomżyńskim. Jest to związane z występowaniem znacznej ilości wsi małych i bardzo małych - 29 wsi spośród 48 liczy mniej niż 100 mieszkańców.

Gęstość zaludnienia gminy wynosi 40 osób/km^2 przy średniej w województwie podlaskim 59 osób/km^2 (na terenach wiejskich 32 osoby/ km^2).

Gmina położona jest w zasięgu oddziaływania ośrodka powiatowego - miasta Wysokie Mazowieckie.

Głównym ośrodkiem gminy są Sokoły skupiające 24 % ludności gminy. W systemie osadniczym województwa są ośrodkiem rozwoju o znaczeniu gminnym. W Sokołach skoncentrowane są usługi z zakresu obsługi ludności oraz obsługi rolnictwa.

Funkcję ośrodków wspomagających dla miejscowości gminnej pełni zespół wsi Jeńki - Kowalewszczyzna wyposażony w usługi podstawowe.

Jednostki osadnicze gminy poza Sokołami to wsie typowo rolnicze. Pozarolnicze funkcje wsi rozwinięte są w niewielkim stopniu i są to: usługi, turystyka, przemysł.

Funkcję usługową poza ośrodkiem gminnym i ośrodkami wspomagającymi pełnią:

- Krzyżewo - w zakresie usług oświaty o znaczeniu ponadgminnym (Zespół Szkół Rolniczych),
- Waniewo - siedziba parafii rzymskokatolickiej.

W pozostałych miejscowościach gminy funkcja usługowa ogranicza się do pojedynczych obiektów usługowych z zakresu obsługi ludności (szkoła, kaplica, remiza OSP, świetlica, sklep) i obsługi rolnictwa (skup mleka) występujących w rozproszeniu.

Funkcję turystyczną pełnią miejscowości położone na obszarze Narwiańskiego Parku Narodowego (Waniewo) i w jego sąsiedztwie (Jeńki). Bazę turystyczną tworzą gospodarstwa agroturystyczne.

Usługi z zakresu obsługi ruchu turystycznego (gastronomia, hotelarstwo) świadczy zajazd w Sokołach, zlokalizowany przy drodze wojewódzkiej Wysokie Mazowieckie - Białystok.

Funkcja przemysłowa jest słabo rozwinięta. Ogranicza się do kilku zakładów produkcyjno - usługowych głównie tartacznictwa i materiałów budowlanych. Mieszczą się one w Sokołach, Truskolasach Olszynach, Idźkach Młynowskich i Dworakach Pikatach.

Kierunki rozwoju sieci osadniczej:

- Wielofunkcyjny rozwój ośrodka gminnego poprzez:
  - wzmocnienie funkcji usługowych o znaczeniu lokalnym,
  - utrzymanie i dalszy rozwój usług z zakresu sportu i rekreacji,
  - rozwój różnych form opieki społecznej,
  - rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy mieszkaniowej,

- rozwój funkcji usługowo - produkcyjnych,
- rozwój usług z zakresu obsługi rolnictwa.

- Utrzymanie i dalszy rozwój zespołu wsi Jeńki - Kowalewszczyzna jako ośrodka wspomagającego poprzez:
  - rozwój i poprawę funkcjonowania placówek usługowych,
  - rozwój usług na rzecz rolnictwa,
  - rozwój funkcji produkcyjno - usługowej,
  - rozwój funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze,
  - rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej.
- Rozwój funkcji turystyczno - wypoczynkowej w miejscowościach położonych w jednostce ekologiczno - turystycznej II poprzez:
  - rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
  - realizację zabudowy letniskowej i agroturystycznej,
  - przekształcanie istniejących gospodarstw rolnych w agroturystyczne,
  - rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy zagrodowej.
- Wielofunkcyjny rozwój pozostałych wsi poprzez:
  - rozwój rolnictwa,
  - utrzymanie i rozwój placówek usługowych,
  - utrzymanie i rozwój usług na rzecz obsługi rolnictwa,
  - rozwój funkcji pozarolniczych,
  - rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy zagrodowej.
- Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi ośrodkami systemu osadniczego poprzez:
  - modernizację sieci drogowej,
  - poprawę funkcjonowania komunikacji zbiorowej,
  - rozbudowę systemów łączności,
  - kształtowanie racjonalnych relacji funkcjonalno-przestrzennych społecznie akceptowanych i efektywnych ekonomicznie pomiędzy poszczególnymi ośrodkami.

3.3. Kierunki ochrony przestrzeni przyrodniczej

3.3.1. Obszary objęte ochroną prawną

a) Narwiański Park Narodowy

Narwiański Park Narodowy ustanowiony został na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lipca 1996 roku (Dz. U. Nr 77, poz. 368 z 1996 roku).

Park obejmuje tereny położone na obszarze 7350 ha. Na terenie gminy Sokoły w granicach parku znalazły się nadrzeczne grunty wsi Jeńki i Waniewo.

Na obszarze Parku zabrania się:

- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek,
- polowania, rybołówstwa, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich, wybierania jaj,
- wędkowania poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- niszczenia lub uszkadzania drzew i innych roślin oraz zbioru dziko rosnących roślin, poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- palenia ognisk poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód, gleby oraz powietrza,
- niszczenia gleby,
- wydobywania torfu i pozyskiwania żwiru,
- zakłócania ciszy,
- używania łodzi motorowych,
- ruchu pojazdów poza drogami do tego wyznaczonymi,
- wykonywania lotów cywilnych statkami powietrznymi poniżej 2000 metrów wysokości względnej nad obszarem chronionym, z wyjątkiem lotów patrolowych i interwencyjnych statków powietrznych Lasów Państwowych oraz Państwowej Straży Pożarnej,
- używania, bez zgody dyrektora Parku, motolotni i lotni,
- umieszczania bez zgody dyrektora Parku tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa.

Zakazy te nie dotyczą:

- zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych, w tym renaturalizacji stosunków wodnych,

- prowadzenia badań naukowych za zgodą dyrektora Parku,
- prowadzenia gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej na gruntach nie objętych ochroną ścisłą lub częściową,
- prowadzenia czynności ratowniczych,
- czynności związanych z dostosowaniem stanów liczebnych zwierzyny do potrzeb ochrony Parku i gospodarki rolnej,
- wykonywania zadań z zakresu obronności, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Wokół Parku funkcjonuje strefa ochronna zwana otuliną o powierzchni 15 408 ha. W granicach otuliny znalazł się obszar położony pomiędzy terenami Parku a drogą powiatową relacji Pszczółczyn-Waniewo-Jeńki-Łupianka Stara.

Zasady gospodarowania w Parku i jego otulinie określone zostały w rozporządzeniu Rady Ministrów i są wiążące dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły.

Pomnik przyrody

Pomnikami przyrody są wyróżniające się twory przyrody ożywionej lub nieożywionej o szczególnej wartości pod względem przyrodniczym, naukowym, historycznym, pamiątkowym lub krajobrazowym.

Zgodnie z rejestrem pomników przyrody w województwie podlaskim na terenie gminy Sokoły występuje jeden obiekt: aleja lipowa składająca się z 21 drzew położona przy drodze dojazdowej do zespołu szkół rolniczych w Krzyżewie (orzeczenie Wojewody Łomżyńskiego Nr 133/87 z dnia 16 grudnia 1987 roku).

niszczenia, uszkadzania, przemieszczania i wycinania;

W stosunku do obiektu poddanego ochronie zakazuje się:

- zanieczyszczania terenu wokół obiektu,
- wzniecania ognia i rozpalania ognisk w sąsiedztwie;
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z jego ochroną;
- wznoszenia obiektów i budowy urządzeń oraz wykonywania innych czynności w odległości mogącej prowadzić do zniszczenia lub uszkodzenia.

3.3.2 Obszary wskazane do objęcia ochroną

Zgodnie z przyjętą Strategią rozwoju województwa podlaskiego oraz projektem planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego na terenie gminy Sokoły przewiduje się objęcie ochroną krajobrazową dolinę Śliny., która na całym odcinku posiada do-

brze zachowane w stanie naturalnym koryto rzeczne. Wprowadzenie tej formy ochrony przyrody następuje w drodze rozporządzenia Wojewody, które określa nazwę obszaru, jego położenie oraz zasady gospodarowania.

3.3.3 Ochrona zasobów geologicznych

W granicach gminy znajdują się następujące udokumentowane złoża kopalin:

- Złoże kruszywa naturalnego „Kowalewszczyzna" z kartą rejestracyjną o zasobach 79,95 tys. ton, w tym zasoby przemysłowe 67 tys. ton (przydatność w budownictwie i drogownictwie),
- Złoże pospółki „Truskolasy Lachy" z zasobami e szacowananymi na 19,6 tys. ton (przydatność w drogownictwie),
- Złoże torfu występuje w warunkach bilansowych o zasobach 1702 tys. m^3 (przydatność w ogrodnictwie i rolnictwie),
- Złoża kruszywa naturalnego „Kowalewszczyzna" i „Jeńki" o zasobach po około 900 tys. ton, zaliczono do obszarów perspektywicznych. W przypadku złoża Jeńki z uwagi na położenie w granicach Narwiańskiego Parku Narodowego ewentualna eksploatacja jest wykluczona.

W myśl Ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze ochronie przed zabudową i innymi formami trwałego zainwestowania podlegają udokumentowane złoża kopalin.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie eksploatacji złóż kopalin pospolitych:

- Kontynuacja badań geologicznych mających na celu udokumentowanie złóż surowców mineralnych.
- Ochrona udokumentowanych złóż kopalin pospolitych przed zabudową i innymi formami trwałego zainwestowania.
- Zakaz pozyskiwania kruszywa naturalnego i torfu na obszarach prawnej ochrony przyrody.
- Rekultywacja starych wyrobisk poeksploatacyjnych i przywrócenie im wartości użytkowych.

3.3.4. Ochrona wód powierzchniowych

Rzeka Narew według kryteriów fizykochemicznych posiada w punkcie pomiarowym w Rzędzianach wody w II klasie czystości, a Ślina w punkcie kontrolnym w Witach prowadzi wody w klasie NON (azot azotynowy). Na pozostałych ciekach wodnych, w tym nie prowadzi się badań kontrolno-pomiarowych.

Zgodnie z Zarządzeniem Prezesa Centralnego Urzędu Gospodarki Wodnej z 1972 roku w sprawie docelowego stanu czystości wód powierzchniowych płynących Polski dla wód Narwi i innych cieków zakłada się uzyskanie docelowo II klasę czystości.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie gospodarki wodnej:

- Poprawa stanu sanitarnego wód Narwi, Śliny, Awissy oraz innych cieków do zakładanych klas czystości poprzez porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz ograniczanie stosowania wysokotoksycznych środków nawożenia i ochrony roślin w strefach brzegowych cieków wodnych.
- Zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń komunalnych odprowadzanych do wód poprzez porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenach zabudowanych (budowa lokalnych systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków, w tym oczyszczalni przydomowych i zagrodowych).
- Ograniczenie infiltracji i spływów powierzchniowych zanieczyszczonych wód opadowych poprzez właściwe składowanie odpadów stałych, przechowywanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz gnojowicy.
- Zakaz lokalizacji ferm ściołowych i ferm zwierząt futerkowych w strefach zalewowych rzek oraz rozlewania gnojowicy, w tym jej rolniczego wykorzystania w części zalewowej i krawędziowej dolin rzecznych.
- Tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków oraz wykorzystanie naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych jako biofiltrów.
- Poprawa stosunków wodnych i zapobieganie nadmiernym stratom wody poprzez realizację programu małej retencji oraz renowację urządzeń melioracyjnych i zwiększanie retencyjności gleb w wyniku wyłączenia z gospodarczego wykorzystania terenów bagiennych, podmokłych i źródliskowych.
- Poprzedzanie zadań melioracyjnych ekspertyzami ekologicznymi wskazującymi optymalne rozwiązania zabezpieczające ekosystemy leśne, torfowiskowe, miejsca lęgowe, tarliska, stanowiska rzadkich roślin i zwierząt, ostoje zwierząt łownych itp. przed nieodwracalną degradacją stosunków wodnych, a tym samym całego środowiska.
- Usprawnienie eksploatacji dolinowych systemów melioracyjnych oraz ich wyposażenie w urządzenia piętrzące dla prowadzenia nawodnień metodą regulowanego odpływu.
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi opartej na zasadach zlewniowego gospodarowania wodą oraz na systemowych metodach zarządzania.

3.3.5 Ochrona wód podziemnych

Wszystkie studnie zlokalizowane na terenie gminy (ujęcia wody w Bruszewie, Czajkach, Drągach, Jeńkach, Krzyżewie, Sokołach i Truskolasach) posiadają strefy ochrony bezpośredniej o szerokości 8 m od zarysu urządzeń oraz są ogrodzone siatką.

Na terenie **stref ochrony bezpośredniej** zabronione jest użytkowanie gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęć wody oraz należy zapewnić:

- odprowadzenie wód opadowych w taki sposób, aby nie przedostawały się do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarowanie terenów zielenią,
- szczelne odprowadzanie poza granice stref ścieków z urządzeń sanitarnych.

Ze względu na budowę geologiczną oraz warunki zalegania warstw wodonośnych dla niektórych ujęć wody wymagana jest ustanowienia **stref ochrony pośredniej** wewnętrznej lub zewnętrznej. W ich obrębie z uwagi na możliwość pogorszenia jakości wody wprowadzone są ograniczenia w użytkowaniu gruntów i korzystania z wód w zakresie:

- wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych i podziemnych,
- lokalizowania nowych ujęć wody ze względu na ochronę zasobów i potencjalne skażenie warstwy wodonośnej,
- lokalizowania zakładów uciążliwych dla środowiska i ferm hodowlanych,
- lokalizowania cmentarzy,
- lokalizowania wysypisk śmieci,
- lokalizacji zbiorników lub magazynowania substancji ropopochodnych oraz chemicznych.

Ujęcie w Sokołach – obowiązuje strefa ochrony pośredniej zewnętrznej chemicznej o szerokości pasa strumienia wód podziemnych dopływających do ujęcia szerokości 101,5 m – 203,0 m oraz długości dopływu 610 m

Ujęcie w Jeńkach – nie ma potrzeby wyznaczania strefy wewnętrznej ochrony pośredniej ujęcia (strefa ochrony bakteriologicznej). Zewnętrznej strefa ochrony pośredniej posiada kształt nieregularny o wymiarach: długość od ujęcia w górę strumienia – 132 m, długość od ujęcia do punktu neutralnego w dół strumienia – 35 m, szerokość na wysokości ujęcia – 70 m, szerokość na wysokości izochrony 5,5 roku – 90 m.

Ujęcie w Drągach – decyzją Wojewody wprowadzono strefę ochrony pośredniej o szerokości 55 m. licząc od obudowy dwóch istniejących studni. Obok wyżej wymienionych zakazów w strefie obowiązuje ponadto zakaz prowadzenia produkcji rolniczej, lokalizowania obiektów budowlanych oraz wykonywania robót melioracyjnych i wykopów ziemnych.

Dla ujęć w Bruszewie, Czajkach, Krzyżewie i Truskolasach Olszynie nie zachodzi konieczność ustanawiania wewnętrznego i zewnętrznego terenu ochrony pośredniej.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony wód podziemnych:

- Ochrona wód gruntowych poprzez eliminację źródeł ich zagrożeń (szamba) oraz rozwój sieci kanalizacji deszczowej i sanitarnej.
- Obowiązek przechowywania nawozów sztucznych i obornika na nieprzepuszczalnych płytach ze ścianami bocznymi oraz gnojowicy w szczelnych zbiornikach, celem zabezpieczenia wycieków agresywnych zanieczyszczeń do gruntu i przedostawania się do wód gruntowych i podziemnych.
- Ochrona ujęć wód podziemnych na cele publiczne poprzez przestrzeganie przepisów dotyczących zasad zagospodarowania w strefach ochronnych oraz likwidację istniejących źródeł zanieczyszczeń.
- Optymalizacja zużycia wody dla różnych dziedzin gospodarki poprzez zbilansowanie zapotrzebowania wody i racjonalnego jej używania.

3.3.6 Ochrona gleb

Gmina Sokoły charakteryzuje się bardzo dobrymi warunkami jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wskaźnik – 53,7 pkt., przy pkt.50,8 w powiecie łomżyńskim i 54,3 pkt. w województwie podlaskim). Wyższe klasy bonitacyjne III-IV występują na gruntach ornych stanowiąc 55,3 % powierzchni, słabe są natomiast użytki zielone, gdyż grunty klasy II-IV zajmują jedynie 33,4 %.

Gleby podlegają ochronie przed zmianą użytkowania. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim nieużytki, a w razie ich braku inne grunty o najniższej przydatności rolniczej (klasy VI, V, IV pochodzenia mineralnego).

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony gleb:

- Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze gleb III-IV klasy bonitacyjnej.
- Przywracanie i poprawianie wartości użytkowych gleb na terenach podmokłych i przesuszonych.
- Zapobieganie zanieczyszczaniu gleb w strefach dróg spowodowanym emisjami spalin samochodowych (metale ciężkie) poprzez wprowadzanie pasów zieleni przydrożnej, zwłaszcza w sąsiedztwie terenów intensywnych upraw polowych i sadowniczych.

- Przeciwdziałanie procesom degradacji i dewastacji pokrywy glebowej w wyniku niekontrolowanej eksploatacji kopalin pospolitych, zwłaszcza w strefach stokowych wzniesień oraz dnach dolin rzecznych.
- Poprawa warunków agroekologicznych poprzez wprowadzanie na terenach rolnych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.

3.3.7 Ochrona lasów i zadrzewień

Pod względem lesistości gmina należy do obszarów mniej zalesionych, a odsetek lasów w strukturze użytkowania wynosi 19,6 % ogólnej jej powierzchni, przy 29,5 % w województwie podlaskim. W strukturze własności zdecydowanie przeważają lasy prywatne zajmując 2573 ha, tj. 84,6 % ogólnej powierzchni lasów w gminie. Lasy Nadleśnictwa Rudka występują na powierzchni 496 ha (15,4 %)

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony lasów i zadrzewień:

- Ochrona istniejących powierzchni leśnych przed zmianą przeznaczania ich na inne cele.
- Poprawa kondycji fizycznej drzewostanów leśnych poprzez zwiększanie biologicznej odporności drzewostanów i poprawę warunków siedliskowych.
- Zapobieganie procesom degradacji i dewastacji oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- Poprawianie wartości użytkowej drzewostanów oraz zapobieganie obniżania ich produkcyjności w obrębie lasów prywatnych.
- Prowadzenie działań mających na celu zwiększenie stopnia lesistości poprzez zagospodarowanie nieużytków, słabych gleb i gruntów marginalnych (obszary ograniczonego użytkowania, zbocza dolin rzecznych, obszary źródliskowe itp.) oraz zgodnie z Wojewódzkim i krajowym programem zwiększania lesistości.
- Wyznaczenie granicy polno-leśnej określającej docelową strukturę użytkowania terenów w gminie.
- Zwiększanie udziału lasów ochronnych (glebochronnych, wodochronnych), zwłaszcza na obszarach prawnej ochrony przyrody.
- Zachowanie istniejących i wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzaczeń na poboczach dróg, w strefach brzegowych cieków wodnych, składowiskach odpadów, na terenach wokół budynków publicznych, przemysłowych i mieszkalnych, celem poprawy warunków środowiskowych dla funkcjonowania agrocenoz.

3.3.8 Ochrona powierzchnia ziemi

Podstawowym czynnikiem degradującym powierzchnię ziemi była dotychczas niekontrolowana eksploatacja kopalin, w wyniku której znacznej dewastacji uległo kilkadziesiąt hektarów użytków rolnych i leśnych. Na terenie gminy zlokalizowano 46 wyrobisk poeksploatacyjnych, gdzie wydobywano głównie piaski ze żwirem (23 punkty) oraz piaski (20), a podrzędnie żwiry i żwiry z piaskiem.

Istotnym czynnikiem degradującym powierzchnię ziemi jest również nielegalne wysypywanie śmieci w lasach, rowach i innych zagłębieniach terenu.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- Likwidacja nielegalnych punktów poboru kopalin i wysypisk śmieci oraz rekultywacja i zagospodarowanie wyrobisk poeksploatacyjnych.
- Prowadzenie racjonalnej eksploatacji złóż surowców mineralnych z zachowaniem wymogów ustawy prawo geologiczne i górnicze (obowiązek uzyskania koncesji na pobór kopaliny), przy objęciu szczególną ochroną obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych.
- Stworzenie systemu selektywnej zbiórki, transportu i gromadzenia odpadów stałych oraz podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców gminy, celem wyeliminowania zjawiska zaśmiecania terenu.

3.3.8 Ochrona powietrza atmosferycznego

Gmina jest terenem rolniczym, w której brak jest dużych zakładów przemysłowych oraz większych obiektów hodowlanych stanowiących źródła zagrożeń dla powietrza atmosferycznego. Niemniej jednak należy przedsięwziąć działania przeciwdziałające wzrostowi zanieczyszczeń powietrza pochodzących z źródeł energetycznych i komunikacji.

Kierunki ochrony powietrza atmosferycznego:

- Instalowanie urządzeń redukujących zanieczyszczenia gazowe i pyłowe oraz zmianę technologii i profilu produkcji w obiektach uznanych za uciążliwe.
- Zakaz lokalizacji obiektów przemysłowych o dużym poziomie emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.
- Ograniczanie emisji niskich poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego węgla kamiennego na czystsze nośniki energii (drewno, gaz, energia elektryczna, olej opałowy i inne), zwłaszcza na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej i użyteczności publicznej w Sokołach.

- Przestrzeganie wartości dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń określonych w aktach prawnych na obszarach zabudowy mieszkaniowej, usług oświatowo-zdrowotnych, na terenach chronionych itp. oraz obowiązku ograniczenia uciążliwości do granic własności.

3.3.10 Ochrona przed hałasem

Największym źródłem hałasu drogowego jest ruch samochodowy ze znacznym udziałem ruchu pojazdów ciężarowych i autobusowych odbywający się na drogach wojewódzkch Wysokie Maz.–Białystok oraz Jeżewo Stare–Sokoły. W okresie nasilonych prac żniwnych oraz jesiennych wykopków źródłem hałasu są maszyny i sprzęt rolniczy. Hałas przemysłowy posiada charakter punktowy i nie stanowi istotnych źródeł zagrożeń.

Kierunki ochrony przed hałasem:

- Przestrzeganie zasady ograniczającej uciążliwość obiektu do granic własnej działki oraz lokalizowania obiektów i urządzeń generujących hałas i wibracje w stosunku do terenów stałego pobytu ludzi, a także w zakresie dopuszczalnych norm poziomu hałasu na terenach o różnych funkcjach, w tym obszarach prawnej ochrony przyrody.
- Tworzenie pasów zadrzewień wzdłuż dróg celem ograniczenia hałasu drogowego.
- Zmniejszanie oddziaływania źródeł hałasu przemysłowego poprzez zabezpieczenia techniczne i zmiany technologiczne.

3.3.11 Ochrona przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym

Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące generowane jest przez urządzenia elektroenergetyczne typu linii i stacji transformatorowych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej i radiolinii.

Kierunki ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym:

- Zachowanie odpowiednich stref ochronnych od napowietrznych linii elektromagnetycznych i stacji transformatorowych;
- Przestrzeganie wymogów sanitarnych w stosunku do lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej.

3.3.11 Ochrona przeciwpowodziowa

Do terenów zalewowych zaliczane są użytkowane rolniczo łąki i pastwiska w dolinie Narwi. W większości przypadków cykliczne zalewy wiosenne nie powodują większych strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone, bądź nieużytki.

Kierunki ochrony przed powodzią:

- Wykluczenie z zabudowy terenów położonych w dolinach rzek i cieków wodnych znajdujących się w zasięgu cyklicznych zalewów i dostosowanie zabudowy wsi do naturalnych warunków fizjograficznych.
- Zachowanie stosunków hydrograficznych i hydrologicznych nie stwarzających zagrożenia powodziowego między innymi poprzez zakaz zmian w rzeźbie terenu i przegradzaniu dolin rzecznych.

3.3.13 System powiązań przyrodniczych

Dolina Narwi oraz Narwiański Park Narodowy wraz ze swoją strefą ochronną wchodzą w skład Krajowej Sieci Ekologicznej - ECONET PL., stanowiącej jednocześnie fragment Europejskiej Sieci Ekologicznej EECONET i Natura 2000 (Bagienna Dolina Narwi N 532).. Głównym celem utworzenia sieci jest zintegrowanie obszarów chronionych istniejących w poszczególnych krajach europejskich i potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w spójny system, zgodnie z międzynarodowymi kryteriami i standardami.

Obszary małych dolin rzecznych oraz obniżeń terenowych wypełnionych często siecią cieków wodnych i rowów melioracyjnych pełnią funkcje korytarzy ekologicznych, tworząc na terenie gminy system lokalnych powiązań przyrodniczych.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie kształtowania powiązań przyrodniczych:

- Zachowanie wysokich wartości środowiska przyrodniczego głównych elementów ekologicznego systemu obszarów chronionych w gminie: Narwiańskiego Parku Narodowego wraz z otuliną oraz przestrzeganie podwyższonych standardów i zasad gospodarowania zgodnie z planem ochrony parku.
- Zachowanie istniejących walorów środowiska przyrodniczego, jak np. małe cieki i zbiorniki wodne, podmokłości, torfowiska, lokalne formy rzeźby terenu, dolinki, skarpy, cenne zespoły roślinne, ostoje zwierząt i inne, celem objęcia ich szczególnymi formami ochrony przyrody.
- Kształtowanie ekologicznej funkcji gminy poprzez zachowanie ciągłego przestrzennie systemu powiązań przyrodniczych połączonego z systemem regionalnym i krajowym, w którym zagospodarowanie przestrzenne podporządkowane będzie podstawowej funkcji ekologicznej.
- Zwiększanie zasięgu przestrzennego obszarów prawnie chronionych poprzez poddawanie ochronie prawnej małych form przyrody, w tym użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, stanowisk dokumentacyjnych itp.
- Ograniczanie zabudowy w dolinach oraz wykonanie przepustów w ciągach dróg w obszarach przyrodniczej struktury przestrzennej gminy umożliwiających swobodną migrację gatunków flory i fauny oraz funkcjonowanie układu.

3.4. Kierunki ochrony przestrzeni kulturowej

3.4.1. Istniejące i postulowane formy i sposoby ochrony środowiska kulturowego

Zabytki architektury i budownictwa wpisane do rejestru zabytków nieruchomych objęte są wszystkimi rygorami wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim ustawy o ochronie dóbr kultury.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektów wymagają pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w trybie określonym przez Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Kulturowego z dnia 18 października 2000 r. w sprawie zasad i trybu udzielania i cofania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich, archeologicznych i wykopaliskowych oraz warunków ich prowadzenia j kwalifikacji osób uprawnionych do wykonywania tych prac.

Ochrona obiektów zabytkowych polega na:

- zachowaniu we właściwym stanie oraz prowadzeniu prac remontowo-konserwatorskich w neogotyckim kościele p.w. Wniebowzięcia, klasycystycznym spichlerzu plebańskim w Sokołach, w dawnej drewnianej cerkwi unickiej bazylianów, przeniesionej z Tykocina na teren cmentarza grzebalnego oraz drewnianej dzwonnicy na tymże cmentarzu oraz w neoromańskim kościele p.w. Wniebowzięcia NMP, dzwonnicy, domu parafialnego i plebani i kaplicy cmentarnej w Waniewie, zabytkowym budynku szkoły w Krzyżewie,
- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok, dysharmonizujących przestrzennie, kompozycyjnie i architektonicznie z obiektami zabytkowymi,
- kształtowaniu nowej zabudowy w sposób harmonijnie wpisującej się w historyczny kontekst przestrzenny i architektoniczny na terenach zabytkowych układów urbanistycznych Sokół i Waniewa,
- zachowaniu układu mogił i kwater, konserwacji nagrobków, pielęgnacji starodrzewu na zabytkowym cmentarzu w Waniewie,
- pracach porządkowych i renowacyjnych na cmentarzach z I wojny światowej: żołnierzy rosyjskich oraz niemieckich w Bruszewie, cmentarzu żołnierzy niemieckich w Rzącach,
- wyłączeniu wszelkiej działalności inwestycyjnej na stanowisku archeologicznym – cmentarzysku kurhanowym w Jamiołkach Kowalach,
- zachowaniu przydrożnych krzyży i kapliczek.

Ochrona obiektów o wartościach kulturowych polega na:

- prowadzeniu remontów i modernizacji obiektów o wartościach kulturowych,

- przeznaczaniu obiektów kulturowych na potrzeby związane z obsługą turystyki indywidualnej i zorganizowanej,
- zachowaniu zasadniczych elementów rozplanowania zespołów osadniczych: podziałów parcelacyjnych, przebiegu ulic, linii zabudowy,
- dostosowanie kierunków nowych inwestycji budowlanych do historycznego układu przestrzennego wsi i topografii terenu,
- dostosowaniu nowej zabudowy do tradycyjnej w zakresie skali, gabarytów, brył oraz detalu, stosowaniu tradycyjnych technologii i materiałów: tynku, szalunku na elewacjach, dachówki ceramicznej, gontu, blachodachówki na pokrycie dachów,
- prowadzeniu i opracowaniu pełnej dokumentacji ewidencyjnej zasobów kulturowych znajdującej się na terenie gminy Sokoły,
- popularyzacji walorów kulturowych, krajobrazowych i historycznych gminy.

Dla obiektów o walorach kulturowych obowiązują ustalenia zdefiniowane dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej. Przystępując do remontu lub przebudowy budynku o walorach kulturowych należy zasięgnąć opinii służb konserwatorskich, które określą dopuszczalność prowadzenia ich prac, ich zakres i zalecaną formę architektoniczną.

Rozbiórka obiektów o walorach kulturowych może nastąpić, gdy jest to uzasadnione jego złym stanem technicznym i względami ekonomicznymi, po sporządzeniu na koszt właściciela opinii technicznej, inwentaryzacji i dokumentacji fotograficznej obiektu.

3.4.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

- Strefa "B" ochrony konserwatorskiej.

Strefą "B" objęto obszary, w których elementy dawnego układu zachowały się w stosunkowo dobrym stanie. Do strefy tej zakwalifikowano następujące obszary:

- układ przestrzenny miasta historycznego Waniewa,
- układ przestrzenny historycznego miasta Sokoły,
- zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Sokołach (kościół, lamus, budynek inwentarski, ogrodzenie kamienne),
- zespół cmentarza rzymskokatolickiego wraz z kościołem p.w. Podwyższenia Krzyża św.(d. cerkiew) oraz dzwonnicą w Sokołach,
- zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Waniewie (kościół, dzwonnica, dom parafialny, plebania),
- zespół cmentarza rzymskokatolickiego w Waniewie z kaplicą cmentarną i kamiennym ogrodzeniem,

- dwa cmentarze wojenne z I wojny światowej w Bruszewie,
- cmentarz żołnierzy niemieckich w Rządach,
- cmentarz żydowski w Sokołach.

Działalność konserwatorska na obszarach tej strefy zmierza do:

- zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym przede wszystkim układu dróg, podziału działek i ich sposobu zagospodarowania,
- konserwacji zachowanych głównych elementów układu przestrzennego Waniewa jak nawierzchnia, zabudowa, zieleń,
- zachowaniu i restauracji obiektów zabytkowych,
- usunięciu lub przebudowy obiektów dysharmonizujących przestrzennie, kompozycyjnie lub architektonicznie z obiektami zabytkowymi, harmonijnego współistnienia kompozycji historycznej i realizacji współczesnych,
- dostosowaniu współczesnych funkcji do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych elementów.

Na obszarze strefy konserwatorskiej należy konsultować i uzgadniać ze służbami konserwatorskimi wszelkie działania inwestycyjne w zakresie:

- prowadzenia prac ziemnych na terenie chronionego układu przestrzennego Waniewa,
- budowy nowych obiektów kubaturowych,
- przebudowy, rozbudowy, remontów a także zmiany funkcji obiektów zabytkowych i kulturowych,
- działań inwestycyjnych w sąsiedztwie i najbliższym otoczeniu chronionych zespołów i poszczególnych obiektów zabytkowych.

Strefa „W" ochrony archeologicznej

Strefa „W" ochrony archeologicznej obejmuje wpisane do rejestru zabytków cmentarzysko kurhanowe z okresu wpływów rzymskich w Jamiołkach Kowalach.

Stanowisko to podlega pełnej ochronie polegającej na:

- zakazie podejmowania jakiejkolwiek działalności budowlanej na obszarze cmentarzyska oraz w jego najbliższym sąsiedztwie,
- dopuszczeniu w wyjątkowych przypadkach działań inwestycyjnych związanych z pracami ziemnymi, jednaj po uzyskaniu pisemnego zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i przeprowadzeniu wyprzedzających badań archeologicznych.

Strefa „OW" obserwacji archeologicznej

Strefa „OW" obserwacji archeologicznej obejmuje teren prawdopodobnego osadnictwa pradziejowego i historycznego na obszarach miejscowości o średniowiecznej metryce: Sokoły, Bruszewo, Racibory Stare, Noski oraz stanowiska na których pozyskano materiał zabytkowy w trakcie prowadzonych badań powierzchniowych w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski (według wykazu jak wyżej).

Wszelkie prace ziemne w obrębie tych stanowisk mogą być prowadzone tylko w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi i pod nadzorem archeologicznym.
Wszystkie stanowiska archeologiczne należy uwzględnić w formie niezmiennej przy wykonywaniu planów miejscowych. Nie wyklucza się możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk jak i ich zasięgu ulegną zmianie po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych.

Strefa „K" ochrony krajobrazu

Strefa „K" ochrony krajobrazu obejmuje obszary o walorach przyrodniczych i krajobrazowych integralnie związanych z zabytkowym zespołem, układem zieleni kształtowanej przez człowieka.

Do strefy tej zakwalifikowano:

- zespół cmentarzy rzymskokatolickich w Sokołach i Waniewie,
- cmentarze wojenne w Bruszewie i Rzącach,
- cmentarz żydowski w Sokołach.

W celu ochrony wymienionych obszarów należy:

- zachować teren zabytkowych zespołów w historycznych granicach,
- prowadzić systematyczne prace pielęgnacyjne i porządkowe zieleni i drzewostanu na cmentarzach,
- konserwować alejki cmentarne, uzupełniając ubytki drzew tymi samymi gatunkami, zachować formę krajobrazową – kopców- cmentarzy wojennych,
- uzyskać zezwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac renowacyjnych jak również jakichkolwiek innych działań na powyższych terenach chronionych.

3.5. Kierunki i zasady rozwoju obszarów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę

Rozwój obszarów zabudowanych oraz przeznaczonych pod zabudowę wynikać będzie:

- ze stanu zagospodarowania i wykształconych funkcji jednostek osadniczych,
- uwarunkowań środowiska,
- zakładanych kierunków rozwoju gminy.

Rozwój ukierunkowany będzie na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych środowiska, przy zapewnieniu walorów krajobrazowych zagospodarowania oraz efektywności wykorzystania zasobów.

3.5.1. Kierunki rozwoju funkcjonalno - przestrzennego obszarów zabudowy

- rozwój funkcji rolniczej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących siedlisk rolniczych,
  - realizację obiektów dla potrzeb wysokotowarowej produkcji rolnej - w jednostce II - rolniczej,
  - modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów obsługi rolnictwa - głównie w Sokołach,
- rozwój funkcji mieszkaniowej poprzez:
  - modernizację i podnoszenie standardu istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
  - realizację nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej - koncentracja w Sokołach,
  - przekształcenia zabudowy zagrodowej w zabudowę mieszkaniową,
- rozwój działalności usługowo - produkcyjnej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń,
  - modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów usługowych z zakresu administracji, obsługi ludności o znaczeniu gminnym w Sokołach oraz podstawowych z zakresu obsługi ludności - koncentracja w Sokołach oraz w ośrodku wspomagającym (Kowalewszczyzna - Jeńki),
  - realizację nowych zakładów produkcyjnych w Sokołach i w jednostce rolniczej,
  - adaptację na funkcje usługowo - produkcyjne nieużytkowanych obiektów,
  - rozwój rzemiosła nieuciążliwego w ramach istniejącej struktury osadniczej,
- rozwój turystyki i wypoczynku poprzez:
  - tworzenie bazy turystyki i wypoczynku pobytowego - w jednostce III,

Strefa „OW" obserwacji archeologicznej

Strefa „OW" obserwacji archeologicznej obejmuje teren prawdopodobnego osadnictwa pradziejowego i historycznego na obszarach miejscowości o średniowiecznej metryce: Sokoły, Bruszewo, Racibory Stare, Noski oraz stanowiska na których pozyskano materiał zabytkowy w trakcie prowadzonych badań powierzchniowych w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski (według wykazu jak wyżej).

Wszelkie prace ziemne w obrębie tych stanowisk mogą być prowadzone tylko w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi i pod nadzorem archeologicznym.
Wszystkie stanowiska archeologiczne należy uwzględnić w formie niezmiennej przy wykonywaniu planów miejscowych. Nie wyklucza się możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk jak i ich zasięgu ulegną zmianie po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych.

Strefa „K" ochrony krajobrazu

Strefa „K" ochrony krajobrazu obejmuje obszary o walorach przyrodniczych i krajobrazowych integralnie związanych z zabytkowym zespołem, układem zieleni kształtowanej przez człowieka.

Do strefy tej zakwalifikowano:

- zespół cmentarzy rzymskokatolickich w Sokołach i Waniewie,
- cmentarze wojenne w Bruszewie i Rzącach,
- cmentarz żydowski w Sokołach.

W celu ochrony wymienionych obszarów należy:

- zachować teren zabytkowych zespołów w historycznych granicach,
- prowadzić systematyczne prace pielęgnacyjne i porządkowe zieleni i drzewostanu na cmentarzach,
- konserwować alejki cmentarne, uzupełniając ubytki drzew tymi samymi gatunkami, zachować formę krajobrazową – kopców- cmentarzy wojennych,
- uzyskać zezwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac renowacyjnych jak również jakichkolwiek innych działań na powyższych terenach chronionych.

3.5. Kierunki i zasady rozwoju obszarów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę

Rozwój obszarów zabudowanych oraz przeznaczonych pod zabudowę wynikać będzie:

- ze stanu zagospodarowania i wykształconych funkcji jednostek osadniczych,
- uwarunkowań środowiska,
- zakładanych kierunków rozwoju gminy.

Rozwój ukierunkowany będzie na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych środowiska, przy zapewnieniu walorów krajobrazowych zagospodarowania oraz efektywności wykorzystania zasobów.

3.5.1. Kierunki rozwoju funkcjonalno - przestrzennego obszarów zabudowy

- rozwój funkcji rolniczej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących siedlisk rolniczych,
  - realizację obiektów dla potrzeb wysokotowarowej produkcji rolnej - w jednostce II - rolniczej,
  - modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów obsługi rolnictwa - głównie w Sokołach,
- rozwój funkcji mieszkaniowej poprzez:
  - modernizację i podnoszenie standardu istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
  - realizację nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej - koncentracja w Sokołach,
  - przekształcenia zabudowy zagrodowej w zabudowę mieszkaniową,
- rozwój działalności usługowo - produkcyjnej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń,
  - modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów usługowych z zakresu administracji, obsługi ludności o znaczeniu gminnym w Sokołach oraz podstawowych z zakresu obsługi ludności - koncentracja w Sokołach oraz w ośrodku wspomagającym (Kowalewszczyzna - Jeńki),
  - realizację nowych zakładów produkcyjnych w Sokołach i w jednostce rolniczej,
  - adaptację na funkcje usługowo - produkcyjne nieużytkowanych obiektów,
  - rozwój rzemiosła nieuciążliwego w ramach istniejącej struktury osadniczej,
- rozwój turystyki i wypoczynku poprzez:
  - tworzenie bazy turystyki i wypoczynku pobytowego - w jednostce III,

- tworzenie gospodarstw agroturystycznych na bazie istniejących siedlisk, głównie w jednostce rolniczo - ekologicznej oraz we wsiach położonych w sąsiedztwie Narwiańskiego Parku Narodowego,
- rozbudowę zaplecza obsługi ruchu turystycznego z usługami handlu, gastronomii, hotelarskimi oraz obsługi podróżnych samochodowych.

3.5.2. Kierunki polityki przestrzennej w zakresie terenów zabudowy

- lokalizowanie zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i usługowej w wyznaczonych strefach zabudowy wsi,
- dopuszczenie realizacji nieuciążliwych zakładów produkcyjno - usługowych w strefach zabudowy wsi,
- zakaz realizacji dużych obiektów inwentarskich (powyżej 50 DJP) i realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w strefach zabudowy wsi,
- przestrzeganie zasady nierozpraszania zabudowy przez ograniczenie lokalizacji nowej zabudowy poza wyznaczonymi strefami,
- przestrzeganie zakazu przeznaczania na cele budowlane powierzchni leśnych, terenów zalewowych oraz o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych (doliny cieków wodnych i inne obniżenia terenu),
- utrzymanie historycznie ukształtowanych układów urbanistycznych i form przestrzennych ich zabudowy na obszarach objętych ochroną konserwatorską,
- eliminowanie funkcji kolizyjnych z zabudowy wsi,
- poprawa wizerunku wsi oraz tworzenie nowych wartości kulturowych poprzez:
  - dostosowanie nowej zabudowy do tradycji regionalnej w zakresie gabarytów, form zabudowy oraz stosowanego materiału budowlanego,
  - dostosowanie i zharmonizowanie zabudowy i sposobu zagospodarowania przestrzeni z otaczającym krajobrazem i otaczającą zabudową,
  - usunięcie lub odpowiednia przebudowa obiektów dysharmonizujących o obcych dla krajobrazu, otoczenia i tradycji formach,
  - zagospodarowanie lub rozbiórka nieużytkowanych obiektów,
  - modernizacja istniejącej zabudowy w kierunku poprawy estetyki,
  - podporządkowywanie realizacji ukształtowanym historycznie układom zabudowy.

3.5.3. Główne kierunki i zasady rozwoju zabudowy w jednostkach strukturalnych

Jednostka I - ośrodek gminny

Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno - przestrzennej miejscowości gminnej określono na rysunku w skali. 1 : 10 000 - "kierunki zagospodarowania przestrzennego".
Określono kierunki przekształceń istniejącego zainwestowania, tereny, które mogą być przeznaczone pod zabudowę oraz dominujące funkcje poszczególnych terenów tworzących strukturę zainwestowania miejscowości.

Układ przestrzenny historycznego miasta Sokoły z zabytkowym zespołem kościoła parafialnego, zespołem cmentarza rzymskokatolickiego i cmentarzem żydowskim objęte są ochroną konserwatorską - obowiązuje podporządkowanie zagospodarowania na obszarze strefy konserwatorskiej zasadom, które zostały określone w rozdziale "kierunki ochrony przestrzeni kulturowej".

Kierunki i zasady zagospodarowania terenów zabudowy:

- zabudowy mieszkaniowej poprzez:
  - modernizację zasobów i uzupełnienia w ramach istniejącej struktury,
  - sukcesywne przekształcanie zabudowy zagrodowej zlokalizowanej w centrum miejscowości w zabudowę mieszkaniową,
  - realizacja nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej na wyznaczonych terenach - głównie w formie zabudowy jednorodzinnej,
- usług i funkcji produkcyjnej poprzez:
  - modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów usługowych z zakresu administracji i obsługi ludności - koncentracja obiektów w centrum,
  - adaptację na funkcje usługowo - produkcyjne nieużytkowanych obiektów,
  - rozwój nieuciążliwego rzemiosła i drobnej produkcji w obiektach adaptowanych lub lokalizowanych w obrębie terenów zabudowy,
- rozwój zaplecza obsługi rolnictwa - usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa poprzez modernizację i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń,
- rozbudowa zaplecza sportowo - rekreacyjnego poprzez:
  - *rozwój bazy sportowej w tym: budowa boiska pełnowymiarowego i boiska wielofunkcyjnego technicznymh*[1]
  - urządzenie terenów zieleni osiedlowej i rekreacji,
  - urządzenie ścieżek rowerowych i ciągów pieszych,
- rozbudowa cmentarza rzymskokatolickiego i rewaloryzacja cmentarza żydowskiego,
- rozbudowa zaplecza obsługi ruchu turystycznego poprzez
  - rozwój usług z zakresu handlu, gastronomii, hotelarstwa,

[1] *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sokoły uchwalona uchwałą nr ..... Rady Gminy Sokoły z dnia .....2011r. §3 pkt.1.*

- realizację obiektów obsługi podróżnych samochodowych - lokalizacja przy drodze wojewódzkiej Wysokie Mazowieckie - Białystok,

- podniesienie atrakcyjności centrum obejmującego rynek i przyległe kwartały zabudowy poprzez:
  - **przekształcenia funkcjonalne w kierunku sukcesywnego zmniejszania udziału zabudowy mieszkaniowej na rzecz usług,**
  - **realizacja usług poprzez adaptacje na te cele istniejących obiektów oraz realizacje nowych w ramach uzupełnień,**
  - **lokowanie usług centrotwórczych,**
  - **eliminowanie obiektów uciążliwych,**
- **poprawa wizerunku miejscowości poprzez:**
  - **porządkowanie i rewaloryzację centrum Sokół,**
  - **eliminację zabudowy w złym stanie technicznym w szczególności obiektów gospodarczych,**
  - zagospodarowanie lub rozbiórka nieużytkowanych obiektów,
  - modernizacja istniejącej zabudowy w kierunku poprawy estetyki,
  - przebudowa obiektów dysharmonizujących, zwłaszcza zlokalizowanych w pierzejach rynku.

Jednostka II - rolnicza

Podstawową funkcją jednostki jest rolnictwo z dobrze rozwiniętą produkcją zwierzęcą. Funkcjami uzupełniającymi będą - funkcje usługowo - produkcyjne.

Zakłada się umiarkowany rozwój osadnictwa ukierunkowany na polepszanie standardu życia mieszkańców (poprawa warunków mieszkaniowych, wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną), tworzenie warunków rozwoju rolnictwa oraz rozwój funkcji pozarolniczych.

Kierunki i zasady zagospodarowania terenów zabudowy:

- rozwój zabudowy rolniczej, mieszkaniowej i usługowej głównie na zasadzie modernizacji, przebudowy i uzupełnień w ramach istniejącej struktury,
- poprawa warunków funkcjonowania gospodarstw rolnych poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących siedlisk rolniczych - powiększanie istniejących siedlisk o sąsiednie niezabudowane działki budowlane - w strefach zabudowy wsi,
  - realizację nowych siedlisk rolniczych w wyznaczonych strefach zabudowy wsi,
  - realizację obiektów dla potrzeb wysokotowarowej produkcji rolnej (fermy hodowlane powyżej 50 DJP) - poza strefami zabudowy,

- rozwój funkcji produkcyjno - usługowych poprzez:
  - realizację obiektów obsługi rolnictwa - obiekty uciążliwe oraz o charakterze zagospodarowania dysharmonizującym z zabudową powinny być lokalizowane poza obszarami zwartej zabudowy,
  - modernizacja i realizacja obiektów usługowych z zakresu obsługi ludności w dostosowaniu do potrzeb - lokalizowanych w strefach zabudowy,
  - realizację zakładów drobnej wytwórczości i usług ukierunkowanych na wykorzystanie miejscowych surowców (przetwórstwa rolnego) - lokalizacja zakładów uciążliwych poza strefami zabudowy wsi,
- prowadzenie działalności gospodarczej o charakterze nieuciążliwym w obiektach adaptowanych lub lokalizowanych w strefach zabudowy wsi,
- rozwój funkcji turystycznej we wsiach położonych w północnej części jednostki w sąsiedztwie Narwiańskiego Parku Narodowego - Jeńki, Kowalewszczyzna,
  - w formie gospodarstw agroturystycznych - w ramach istniejącej zabudowy rolniczej,
  - poprzez adaptację zagród nieprzydatnych do produkcji rolnej i innych nieużytkowanych obiektów.

Jednostka III - rolniczo - ekologiczna

Głównym kierunkiem zagospodarowania jednostki jest ochrona konserwatorska szczególnych wartości środowiska przyrodniczego doliny Narwi oraz ochrona krajobrazu kulturowego. Temu kierunkowi podporządkowane są inne kierunki rozwoju: osadnictwa, turystyki i rekreacji oraz funkcji gospodarczych.

Kierunki ochrony i zasady zagospodarowania obszaru określa akt prawy powołujący Narwiański Park Narodowy oraz ustawa o ochronie przyrody.

Ustalenia zawarte w tych dokumentach są nadrzędne w stosunku do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Układ przestrzenny miasta historycznego Waniewo z zabytkowym zespołem kościoła parafialnego i zespołem cmentarza rzymskokatolickiego objęte są ochrona konserwatorską - obowiązuje podporządkowanie zagospodarowania na obszarze strefy konserwatorskiej zasadom, które określone zostały w rozdziale "kierunki ochrony przestrzeni kulturowej".

Na obszarze zakłada się umiarkowany rozwój funkcji osadniczej, przede wszystkim w kierunku polepszania standardu życia (poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną), odzyskiwanie walorów kulturowych (remonty, rewaloryzacje, odbudowy)

oraz przystosowanie do potrzeb turystyki (uzupełnianie funkcji rolniczej o funkcje usługowo - turystyczne)

Kierunki i zasady zagospodarowania terenów zabudowy:

- realizacja nowej zabudowy wyłącznie w wyznaczonych strefach zabudowy z wyłączeniem pasa terenu o szerokości co najmniej 100 m od rzeki Narew,
- kształtowanie nowej zabudowy (także istniejącej modernizowanej i przebudowywanej) w dostosowaniu do tradycyjnego budownictwa regionalnego w zakresie skali i bryły zabudowy oraz stosowanego materiału budowlanego:
  - wysokość zabudowy do 2 kondygnacji, w tym poddasze użytkowe,
  - dachy wysokie z zaleceniem stosowania pokryć ceramicznych lub z materiałów dachówkopodobnych,
- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania wsi Waniewo, dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji, usunięcie lub przebudowa obiektów dysharmonizujących,
- rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej i rolniczej na zasadzie modernizacji, przebudowy i uzupełnień w ramach istniejącej struktury,
- dopuszcza się możliwość prowadzenia działalności gospodarczej o charakterze nieuciążliwym dla środowiska przyrodniczego,
- dopuszcza się lokalizację nieuciążliwego rzemiosła i drobnej produkcji w obiektach adaptowanych lub lokalizowanych w obrębie istniejącej zabudowy; zakłady spełniać musza wymogi ochrony środowiska, swoją skalą i charakterem nawiązywać do istniejących obiektów, wpisywać się harmonijnie w krajobraz,
- rozbudowa bazy usługowej i noclegowej turystyki i wypoczynku poprzez:
  - tworzenie gospodarstw agroturystycznych na bazie istniejących gospodarstw rolnych oraz nowowznoszonych obiektów,
  - dostosowanie części zabudowy mieszkaniowej do świadczenia usług turystycznych - (pokoje gościnne),
  - realizację zabudowy pensjonatowej - w wyznaczonej strefie zabudowy wsi Waniewo,
  - adaptację na cele turystyczne nieużytkowanych obiektów,
  - utworzenie ogólnodostępnego pasa zieleni wzdłuż linii brzegowej Narwi,
  - realizację zespołu sportowo - rekreacyjnego w Waniewie z obiektami obsługi turystyki wodnej (przystań, pole namiotowe),
  - urządzenie ścieżek pieszych i rowerowych,
  - rozwój usług z zakresu handlu i gastronomii.

3.6. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

W zakresie usług ponadpodstawowych jak administracja finansowa, samorządowa, lecznictwo zamknięte i specjalistyczne, kultura, szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe – gmina znajduje się w zasięgu oddziaływania ośrodka powiatowego miasta Wysokie Mazowieckie oraz miast Białymstok i Łapy. W zakresie usług podstawowych ludność gminy obsługiwana jest przez placówki zlokalizowane w ośrodku gminnym Sokoły. Ośrodkiem wspomagającym miejscowość gminną w zakresie obsługi ludności jest zespół wsi Jeńki - Kowalewszczyzna - obsługa północno-wschodniej części gminy.

3.6.1. Edukacja

Szkoły podstawowe znajdują się w następujących miejscowościach: Sokoły, Bruszewo, Racibory Nowe, Perki Karpie, Rzące, Kowalewszczyzna. Łącznie placówki szkolnictwa podstawowego dysponują 49 pomieszczeniami do nauczania. W roku szkolnym 2000/2001 do szkół uczęszczało ogółem 556 uczniów. Zajęcia w szkołach prowadziło 92 nauczycieli.

Liczba szkół podstawowych w gminie uległa znacznemu zmniejszeniu. Nastąpiło to w wyniku wprowadzenia w życie reformy ustroju szkolnego oraz reformy administracyjnej kraju. Nieekonomiczne stało się utrzymanie dużej ilości szkół zwłaszcza, że w związku z przechodzeniem wyżu demograficznego do szkół ponadpodstawowych, liczba dzieci w szkołach podstawowych systematycznie maleje.

Na terenie gminy funkcjonuje 1 gimnazjum. Mieści się ono w istniejącym budynku szkoły podstawowej w Sokołach przystosowanym do potrzeb szkolnictwa gimnazjalnego (rozbudowa szkoły podstawowej na potrzeby gimnazjum). Do gimnazjum uczęszcza 220 uczniów z terenu całej gminy.

W gminie wychowanie przedszkolne realizowane jest przez oddziały przedszkolne przy trzech szkołach podstawowych w Raciborach, Bruszewie i Sokołach. Uczęszcza 70 dzieci w wieku 6 lat.

W gminie funkcjonuje Zespół Szkół Rolniczych w Krzyżewie. W skład zespołu szkól wchodzą: Technikum Ekonomiczne, Liceum Ekonomiczne, Liceum Ogólnokształcące, Technikum Rolnicze, filia w Wysokiem Mazowieckiem - Zasadnicza Szkoła Rolnicza i Technikum Rolnicze dla pracujących.

Kształci się tu młodzież z gminy Sokoły oraz sąsiednich. Przy szkole funkcjonuje internat dla młodzieży na 160 miejsc.

W zakresie edukacji zakłada się następujące kierunki i zadania rozwoju:

- Dostosowanie bazy szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego do potrzeb zreformowanego systemu oświaty poprzez:
  - rozbudowę i modernizację szkół podstawowych,
  - rozwój przyszkolnej bazy sportowej, w tym budowę sal gimnastycznych przy szkołach w miejscowościach: Bruszewo, Nowe Racibory, Kowalewszczyzna, Perki Karpie, Rzące,
  - organizowanie systemu dowozu dzieci do szkół,
  - utworzenie stołówki w szkole podstawowej w Sokołach.
- Podnoszenie poziomu wykształcenia młodzieży poprzez:
  - zwiększenie roli i udziału liceów ogólnokształcących w systemie edukacji ponadgimnazjalnej;
  - upowszechnianie wykształcenia średniego w wyniku zwiększania liczby uczniów w technikach i liceach zawodowych.
- Dostosowanie struktury systemu i profilów kształcenia do zmieniającego się popytu na rynku pracy poprzez:
  - utrzymanie i rozbudowę Zespołu Szkół Rolniczych w Krzyżewie,
  - ścisłą współpracę z podmiotami gospodarczymi powiatów i regionu w zawodach poszukiwanych na rynku pracy.
- Poprawę jakości i metod nauczania z wykorzystaniem nowoczesnych technik poprzez:
  - tworzenie i rozbudowę pracowni komputerowych w szkołach podstawowych w miejscowościach: Bruszewo, Nowe Racibory, Kowalewszczyzna, Perki Karpie, Rzące,
  - tworzenie i rozbudowę pracowni językowych,
  - poprawę wyposażenia dydaktycznego.

3.6.2. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje podstawowy ośrodek zdrowia Sokołach. Dysponuje dwoma gabinetami lekarskimi rodzinnymi, gabinetem stomatologicznym i poradni dla kobiet. Ośrodek obsługuje całą gminę, również w zakresie szczepień podstawowych dzieci.

W zakresie lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego gmina obsługiwana jest przez szpital i poradnie specjalistyczne w Wysokiem Mazowieckiem, Łapach, Łomży i Białymstoku. W miejscowości gminnej jest apteka, druga apteka jest w trakcie realizacji.

Należy dążyć do poprawy funkcjonowania i usprawniania warunków w lecznictwie otwartym poprzez:

- modernizację i rozbudowę ośrodka zdrowia w Sokołach,

- tworzenie warunków do rozwoju instytucji lekarza domowego,
- rozwój profilaktyki zdrowotnej,
- zapewnienie mieszkańcom dostępu do specjalistycznych usług medycznych,
- rozszerzanie zakresu świadczonych usług zdrowotnych,
- stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego dla lekarzy.

3.6.3. Opieka socjalna

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokołach. Z pomocy społecznej korzysta około 10% mieszkańców gminy.

Dominującą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie, niepełnosprawność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. W gminie obecnie brak jest placówek stacjonarnej pomocy społecznej.

W celu poprawy funkcjonowania opieki socjalnej należy dążyć do rozbudowy bazy i form opieki społecznej poprzez:

- utworzenie domu pomocy społecznej w Dworakach Staśkach (adaptacja budynku po szkole podstawowej), bądź w innych miejscowościach na bazie zlikwidowanych szkół podstawowych,
- doskonalenie działań ośrodków pomocy społecznej w zakresie pomocy środowiskowej,
- zapewnienie opieki socjalnej dla bezrobotnych bez szans uzyskania pracy,
- wspieranie działań instytucji i organizacji zajmujących się działalnością socjalną, opieką społeczną oraz problemami uzależnień i patologii społecznych,
- tworzenie ośrodków wypoczynku, edukacji i integracji dla osób niepełnosprawnych.

3.6.4. Usługi kultury

Na terenie gminy Sokoły funkcjonują następujące placówki kultury: gminny ośrodek kultury i gminna biblioteka publiczna w Sokołach oraz biblioteka publiczna w Bruszewie.

Do upowszechniania kultury wykorzystane są także remizy straży pożarnej w Sokołach, Bruszewie, Jeńkach i świetlice wiejskie we wsiach Drągi i Dworaki Staśki.

Rozwój kultury następować będzie poprzez tworzenie warunków do:

- utrzymania istniejących placówek kultury zwłaszcza gminnego ośrodka kultury w Sokołach,
- wykonania remontu budynku gminnego ośrodka kultury w Sokołach,
- rozwoju czytelnictwa,
- zwiększenia ilości podstawowych placówek kultury na terenie gminy.

3.6.5. Sport, rekreacja, wypoczynek

W gminie Sokoły występują bardzo dobre warunki w zakresie występowania placówek sportowych. Bazę sportową na terenie gminy stanowią: hala sportowa w szkole podstawowej i gimnazjum w Sokołach, sale gimnastyczne w szkołach podstawowych: w Raciborach Nowych i Krzyżewie, kompleks boisk sportowych przy szkole podstawowej i gimnazjum w Sokołach, boisko do koszykówki przy Gminnym Ośrodku Kultury w Sokołach, boiska sportowe przy szkołach podstawowych w Bruszewie, Raciborach Nowych, Perkach Karpiach, Rzących, Kowalewszczyźnie oraz przy Zespole Szkół Rolniczych w Krzyżewie, boiska wiejskie we wsiach: Waniewo, Jeńki, Chomice.

Polepszenie stanu bazy sportowej, bazy rekreacyjno – wypoczynkowej oraz warunków do rozwoju sportu i rekreacji następować będzie poprzez:

- *budowę hali sportowej, pełnowymiarowego boiska sportowego, boisk wielofunkcyjnych wraz z zapleczem technicznymh*[1],
- utworzenie pola biwakowego, przystani i plaży w Waniewie,
- budowę mini-golfa w Sokołach,
- budowę pływalni przy gimnazjum w Sokołach,
- rozwój bazy sportu szkolnego – budowę sal gimnastycznych przy szkołach podstawowych w miejscowościach: Bruszewo, Kowalewszczyzna, Nowe Racibory, Perki Karpie, Rzące,
- modernizację przyszkolnych boisk sportowych,
- rozwój bazy rekreacyjno – wypoczynkowej (ścieżki rowerowe, szlaki piesze),
- organizowanie imprez rekreacyjno - sportowych o charakterze masowym (festyny sportowe, rajdy turystyczne, itp.),
- rozwijanie współzawodnictwa sportowego w wyniku organizacji międzyszkolnych lig sportowych,
- wspieranie i pobudzanie społeczeństwa do aktywnych form sportowego stylu życia,
- umożliwienie powstawania grup i kół zainteresowań.

[1] *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sokoły uchwalona uchwałą nr ..... Rady Gminy Sokoły z dnia .....2011 r. § 3 pkt.2.*

3.6.6. Mieszkalnictwo

W celu poprawy warunków zamieszkania należy tworzyć warunki do rozwoju i modernizacji budownictwa mieszkaniowego poprzez:

- przygotowanie terenów budowlanych: przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów pod różne formy budownictwa oraz realizację uzbrojenia technicznego,
- realizację budownictwa socjalnego,
- rozwój przemysłu materiałów budowlanych,
- wyposażanie zabudowy mieszkaniowej w urządzenia infrastruktury społecznej (z zakresu edukacji, zdrowia, opieki socjalnej i bezpieczeństwa publicznego), technicznej i obsługi komunikacyjnej,
- tworzenie warunków lokalnych więzi społecznych poprzez realizację i uzupełnienie bazy materialnej w zakresie: kultury, sportu, rozrywki i wypoczynku zbiorowego,
- zwiększanie ładu przestrzennego na terenach mieszkaniowych.

3.7. Kierunki rozwoju sfery gospodarczej

3.7.1. Rolnictwo

Warunki naturalne rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Sokoły są korzystne do rozwoju rolnictwa. Ponad 70% powierzchni użytków rolnych zajmują gleby kl. III i IV. W gruntach ornych przewagę stanowią kompleksy pszenne i żytnie dobre - ponad 60% obszaru. Gleby te są przydatne do uprawy roślin intensywnych oraz przemysłowych (burak cukrowy).

Ogólny wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej uwzględniający wartość gleb, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne dla gminy Sokoły wynosi 63,1 pkt i chociaż jest nieco niższy od wskaźnika powiatu wynoszącego 67,0 pkt, to znacznie przekracza wskaźnik dla województwa, który wynosi 55,0 pkt.

Dobra jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy odzwierciedla wysoki poziom produkcji rolnej. Nawet w tej sytuacji rolnictwo, które jest podstawową gałęzią gospodarki, ze względu na konieczność dostosowania się do nowych uwarunkowań gospodarki rynkowej i wymogów Unii Europejskiej wymaga ciągłych przemian.

Głównym celem przemian w rolnictwie jest modernizacja i restrukturyzacja obszarów wiejskich. Procesy te mają zapewnić właściwe wykorzystanie ziemi, zasobów pracy, środków technicznych, zmniejszeniu kosztów produkcji, dopasowaniu struktury produkcji do potrzeb

rynku, poprawie jakości produktów i ich dostosowaniu do norm unijnych przy spełnieniu wymogów ochrony środowiska.

Osiągnięcia powyższego celu zakłada się przyjmując następujące kierunki działań:

- Właściwe wykorzystanie naturalnych warunków użytkowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:
  - ograniczenie przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne gruntów, wysokich klas bonitacyjnych oraz zmeliorowanych użytków rolnych,
  - zapobieganie degradacji użytków rolnych,
  - intensyfikację rolnictwa z uwagi na korzystne warunki agroprzyrodnicze,
  - wydzielenie gruntów nieprzydatnych dla produkcji rolnej pod zalesienia lub zmiana sposobu wykorzystania na inne cele,
- Poprawa rozłogu i jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, poprzez:
  - melioracje użytków rolnych i modernizację istniejących urządzeń melioracyjnych,
  - budowę zbiorników małej retencji o funkcji ogólnogospodarczej zgodnie z "Programem małej retencji do roku 2015" we wsiach Mojsiki, Czajki, Drągi, Perki Franki, Perki Lachy, Roszki Leśne, Truskolasy Wola,
  - zmianę struktury obszarowej gospodarstw w zakresie powiększenia ich powierzchni,
  - budowę i modernizację dróg rolniczych,
  - rekultywację i zagospodarowanie terenów zdegradowanych i zdewastowanych na cele rolnicze,
- Tworzenie warunków do rozwoju produkcji rolnej, poprzez:
  - rozwój gospodarstw specjalistycznych o wysokim stopniu towarowości,
  - utrzymanie i dalszy rozwój dotychczasowych wiodących kierunków produkcji rolnej - bliskość zakładów mleczarskich, mięsnych, cukrowni,
  - podwyższanie jakości surowców rolnych, dostosowanie do norm obowiązujących w krajach unijnych i innych rynkach zagranicznych,
  - zwiększenie produkcyjności produkcji rolnej w wyniku wprowadzenia postępu technicznego w uprawie zbóż i produkcji zwierzęcej,
  - pomoc w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych rolników w zakresie nowych technik gospodarowania, rachunkowości i zarządzania gospodarstwem,
  - poprawę wyposażenia gospodarstw z wykorzystaniem środków pomocowych,
- Rozwój usług rolniczych i instytucji otoczenia rolnictwa, poprzez:

- organizowanie grup producenckich, spółdzielni i innych form samoorganizowania się rolników w celu obniżenia kosztów produkcji, łatwiejszego zbytu surowców rolnych oraz możliwości stosowania kompleksowych systemów kontroli jakości, normalizacji i standaryzacji produktów,
- poprawę obsługi wsi i rolnictwa w zakresie usług mechanizacyjnych, odbioru płodów rolnych i zaopatrzenia w środki produkcji,
- wydzielenie obszarów do realizacji inwestycji związanych z obsługą rolnictwa,
- wspieranie rozwoju nowoczesnych instytucji obsługi rolnictwa w zakresie doradztwa prawnego, ekonomicznego i podatkowego,

- Tworzenie warunków do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów miejskich, poprzez:
  - wspieranie rozwoju zakładów przetwórczych o małej i średniej skali produkcji, jak również przetwórstwa rolno - spożywczego,
  - tworzenie rezerw terenowych i wykorzystanie istniejących pustostanów pod rozwój działalności gospodarczej w celu tworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich,
  - wszechstronną pomoc podmiotom i osobom podejmującym działalność gospodarczą w zawodach pozarolniczych,
  - rozwój turystyki i agroturystyki szczególnie w rejonie o atrakcyjnych walorach przyrodniczych (sąsiedztwo Narwiańskiego Parku Narodowego) jako działalności uzupełniającej działalność podstawową związaną z prowadzeniem gospodarstwa rolnego lub alternatywnej na obszarach wiejskich. Rozwój turystyki i agroturystyki przyczynić się może do rozwoju drobnej wytwórczości, sektora usług i innych instytucji.
- Uaktywnienie współpracy lokalnych władz samorządowych i innych instytucji działających na rzecz środowiska wiejskiego w zakresie pozyskania środków na rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy.
- Poszerzenie wiedzy, społeczności wiejskiej odnośnie integracji z Unią Europejską.

3.7.2. Gospodarka leśna

Lasy stanowią jeden z ważniejszych zasobów naturalnych gminy, chociaż ich gospodarcza rola jest ograniczona z uwagi na mało korzystną strukturę wiekową i małe zróżnicowanie gatunkowe drzewostanów oraz małą odporność siedlisk leśnych. Gospodarka produkcyjna lasów państwowych polega na bilansowaniu zrębów z odnowieniami. W lasach prywatnych gospodarcza rola lasów ogranicza się do pozyskiwania drewna na potrzeby budownictwa indywidualnego i na opał.

Kierunki rozwoju gospodarki leśnej:

- Prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planami urządzania lasów Nadleśnictwa Rudka oraz uproszczonymi planami urządzeniowymi lasów prywatnych i innych użytkowników.
- Prowadzenie w lasach niepaństwowych racjonalnej gospodarki zasobami leśnymi z ograniczeniem wielkości pozyskiwania drewna poniżej zdolności produkcyjnej lasów.
- Udostępniania i przystosowywania kompleksów leśnych do celów turystyczno-wypoczyn- kowych, zwłaszcza na obszarach ochrony przyrody.

3.7.3. Działalność produkcyjno-usługowa

Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej stanowi podstawowy warunek poprawy sytuacji, zwłaszcza na rynku pracy. Należy podejmować odpowiednie działania, które będą sprzyjały rozwojowi tego typu działalności. Należą do nich:

- utrzymanie i rozwój istniejących zakładów pracy,
- zagospodarowanie niewykorzystanych obiektów,
- racjonalne wykorzystanie istniejącego majątku produkcyjnego, zasobów surowców i kwalifikowanych kadr,
- popieranie i stymulowanie przedsiębiorczości lokalnej,
- opracowanie ofert lokalizacyjnych dla nowych inwestorów,
- wykorzystanie lokalnych rezerw siły roboczej,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową,
- tworzenie nowych zakładów produkcyjnych w oparciu o wykorzystanie miejscowych surowców (rolne, drzewne, mineralne),
- rozszerzanie zakresu usług turystycznych w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe,
- promocja gminy.

3.7.4. Turystyka

Gmina Sokoły dysponuje przeciętnymi walorami turystycznymi, na które składają się:

- położenie na trasie turystycznej Wysokie Mazowieckie- Białystok,
- wysokie wartości środowiska przyrodniczego doliny Narwi,
- szlaki wodny umożliwiający rozwijanie form turystyki wodnej,
- walory wędkarskie Narwi,
- walory krajoznawcze Sokół i okolic opierające się na koncentracji obiektów zabytkowych.

Powyższe walory stwarzają możliwości dalszego rozwoju turystycznej funkcji obszaru stanowiącej w perspektywie coraz ważniejszą część gospodarki i dającą alternatywne w stosunku do rolnictwa źródło dochodów miejscowej ludności.

Kierunki rozwoju turystyki:

- Rozwój turystycznej funkcji gminy w oparciu o wykorzystanie wysokich walorów przyrodniczych doliny Narwi oraz krajoznawczych Sokół i Waniewa.
- Wykształcenie rejonu turystycznego w otulinie Narwiańskiego Parku Narodowego poprzez zagospodarowanie turystyczne terenów położonych wzdłuż Narwi (Waniewo, Jeńki).
- Turystyczne zagospodarowanie szlaków komunikacji drogowej poprzez budowę obiektów obsługi technicznej motoryzacji, usług motelowo-gastronomicznych, parkingów itp.
- Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki na obszarze wiejskim poprzez wspieranie organizacyjno-finansowe, promocję gospodarstw agroturystycznych oraz podnoszenie jakości i zakresu usług turystycznych.
- Poprawa stanu sanitarnego środowiska przyrodniczego, w szczególności stanu czystości wód powierzchniowych i likwidacji dzikich wysypisk śmieci, celem zwiększenia atrakcyjności obszaru.

3.8. Kierunki rozwoju komunikacji

3.8.1. Komunikacja drogowa

Uwarunkowaniem kierunkowego systemu transportowego gminy Sokoły jest położenie na terenach pomiędzy ważną drogą krajową nr 8 Warszawa – Białystok, drogą nr 66 Zambrów – Wysokie Mazowieckie – Bielsk Podlaski i po północnej stronie linii kolejowej Warszawa – Białystok. Przez teren gminy nie przebiegają odcinki dróg krajowych i dróg międzynarodowych. Gmina należy więc do specyficznie położonych, nielicznych gmin poza dolegliwymi ruchami tranzytowymi.

Odległość do terenów stacyjnych w Łapach lub Szepietowie wynosi ok. 18-15 km co pozwala na częściowe uwzględnienie kolei w transporcie towarowym.

Główną cechą systemu komunikacyjnego gminy jest jej oddalenie od dróg krajowych i charakter lokalny układu drogowego. Odległość od drogi krajowej Warszawa - Białystok, która pozwala na dogodne włączenie się do układu komunikacyjnego Polski wynosi ok. 8 km (przystanek osobowy w Raciborach). Pobliska droga nr 8 jest drogą klasy technicznej III obecnie wg klasyfikacji funkcjonalnej GP (główna ruchu przyspieszonego) o cechach drogi międzynarodowej. W programie rozwoju sieci drogowej droga nr 8 jest przewidziana do dalszej modernizacji i podniesienia jej rangi do klasy S tj. dróg ekspresowych. Powyższe założenie rozwojowe jest korzystne dla regionu, ale jednocześnie powoduje komplikacje na styku z lokalnymi funkcjami komunikacyjnymi. Gmina Sokoły leży jednak poza obszarem wpływu

niekorzystnych czynników wzrostu ruchu tranzytowego na drodze nr 8 i problemów jej izolacji od terenów przyległych.

Podstawowymi drogami gminy są drogi wojewódzkie w tym: odcinek przelotowy drogi wojewódzkiej Wysokie Mazowieckie – Białystok nr 678 o długości w granicach gminy ok. 9 km (przebieg skrajem obszaru zainwestowanego miejscowości gminnej) w kierunku Białegostoku oraz droga wojewódzka nr 671 Sokoły Jeżewo Stare i dalej w kierunku Knyszyna.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 roku w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich i z zarządzeniem Nr 10 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 22 sierpnia 2000 roku w sprawie nadania numerów dla dróg wojewódzkich oraz klasyfikacji dróg wojewódzkich zgodnie z zarządzeniem 10/2002 Dyrektora Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Białymstoku z dnia 10 kwietnia 2002 roku w sprawie podziału dróg na klasy techniczne tj. droga wojewódzka nr 671 Sokolany-Korycin-Knyszyn-Stare Jeżewo- Sokoły posiada klasę funkcjonalną Z na odcinku Stare Jeżewo-Sokoły, a droga wojewódzka nr 678 Białystok-Sokoły-Wysokie Mazowieckie klasę funkcjonalną G na całe długości.

Podstawowe połączenia ciągów dróg powiatowych i wojewódzkich pokazano na planszy studium. Żadna z dróg powiatowych nie ma szczególnego charakteru i mogą być one traktowane jako główne drogi lokalne o kierunkowych parametrach drogi klasy „Z". Drogi powiatowe obecnie posiadają parametry klasy V i funkcję „L" wg Rozporządzenia MTIGM z dnia 03.03.1999 r.

Na terenie gminy nie występuje typowy przy przebiegu dróg krajowych konflikt z tranzytem przez obszary wsi. Uciążliwości lokalne w godzinach szczytu mogą wystąpić sporadycznie w czasie dni targowych lub świąt. Można im przeciwdziałać przez wydzielanie i izolację chodników oraz poprawę warunków bezpieczeństwa i widoczności na skrzyżowaniach i odcinkach wiejskich. Gmina nie jest podzielona ciekami wodnymi mającymi wpływ na układ komunikacji. Na sieć drogową ma wpływ rozmieszczenie obszarów leśnych i jednostek osiedleńczych. Jednocześnie położenie w centrum naturalnego regionu gospodarki rolniczej określa jednoznacznie obecne i przyszłe funkcje systemu transportowego gminy.

Przyjmuje się założenia przekształceń systemu transportowego polegające na adaptacji docelowej sieci dróg gminnych i powiatowych układu podstawowego, składający się z istniejących odcinków dróg i ulic powyższych funkcji oraz na porządkowaniu funkcji komunikacyjnych potrzebom i gospodarce gminy.

Obsługę komunikacyjną gminy zapewniają drogi wojewódzkie (dł. łączna ok. 17 km):

- odcinek drogi wojewódzkiej nr 678 Wysokie Mazowieckie – Białystok o dł. w granicach gminy ok. 9 km
- odcinek drogi wojewódzkiej nr 671 Sokoły - Jeżewo Stare o długości w granicach gminy ok. 8 km

oraz drogi powiatowe o długości w granicach gminy - 78,5 km.

Uzupełnieniem ww. dróg są odcinki dróg gminnych i wybrane drogi dojazdowe (pokazane na planszy kierunków) tworzące wspólną sieć i lokalny system transportowy.

Ustala się konieczność sukcesywnej modernizacji dróg powiatowych ze szczególnym zwróceniem uwagi na odcinki połączeń z drogą krajową nr 8. Docelowo ciągi powyższych dojazdów powinny być dostosowane do nacisków 100 KN/oś i ruchu min KR4. Nie projektuje się objazdów i obejść drogowych miejscowości gminnych. Przebiegi dróg powiatowych przez wsie wymagają izolacji ruchu pieszego od jezdni i ograniczenia do minimum nakładania się funkcji wiejskiej i rolniczej na ruch zewnętrzny.

Ustala się następujące parametry projektowe i urbanistyczne odcinków dróg i ulic oznaczonych na rysunku „kierunki rozwoju sieci drogowej" dla elementów podstawowego układu komunikacyjnego miasta i określonych symbolami klas wg Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r (Dz.U. Nr 43, poz.430):

1) oznaczenie – „G" (docelowa klasa dróg wojewódzkich)

a) *funkcja* –ulica główna o pośredniej funkcji „obszarowa - tranzytowa",

b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – min. 7 m (na skrzyżowaniach i odcinkowo zalecane poszerzenia), chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,0 m, prędkość projektowa Vp = 70 km/h (prędkości eksploatacyjne wg ustaleń administracji ruchem drogowym – na terenach miejskich 60 km/h – 70 km/h),

c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 25 m lub więcej wg stanu istniejącego,

d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym „ograniczony do przypadków wyjątkowych" i sukcesywnie ograniczany w stosunku do zjazdów istniejących (zalecane zapewnienie obsługi od zaplecza przez dojazdy z ulic lokalnych), na terenach nie zainwestowanych – ograniczony do wypadków szczególnych,

2) oznaczenie – „Z"

a) *funkcja* - ulica zbiorcza –istniejące przebiegi dróg wojewódzkich, podstawowe ulice o funkcji miejskiej na terenie Sokół, ciągi wylotowe dróg powiatowych i drogi powiatowe na terenie gminy,

b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – min. 6 m, zalecana 7 m (na skrzyżowaniach zalecane 9-12 m), chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,5 m, prędkość projektowa Vp=60 km/h,

c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 20 m, zalecana przy istniejącej szerokości powyżej 20 wg stanu istniejącego,

d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym „częściowo ograniczony" i sukcesywnie ograniczany w stosunku do zjazdów istniejących (zalecane zapewnienie obsługi przez zjazdy łączone i przez dojazdy zbiorcze) oraz na terenach nie zainwestowanych – ograniczony do przypadków uzasadnionych.

3) oznaczenie – „L"

a) *funkcja* – drogi o funkcji lokalnej w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r (Dz. U. Nr 43, poz.430)- na terenie gminy drogi powiatowe pomocnicze i główne drogi gminne wydzielone niniejszym studium oraz odpowiadające im ulice wiejskie na terenach zainwestowanych,

b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – min.5,5m, zalecana szerokość 6,0 m, zalecane poszerzenia zjazdowe i zatoki parkingowe, na terenach zamieszkania chodniki wydzielone od jezdni zielenią szer. 1,50 m lub przykrawężnikowe szerokości min. 2,5 m, prędkość projektowa Vp = 50 km (prędkości eksploatacyjne wg ustaleń administracji ruchem drogowym – na terenach miejskich 60 km/h),

c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 12m, zalecana 15m i wg stanu istniejącego przy szerokości powyżej 15 m lub więcej,

d) stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego – na terenie zainwestowanym – dopuszczalna obsługa przyległych działek oraz stopień obsługi „ograniczony w miejscach niebezpiecznych i o słabej widoczności ".

Lokalne układy dróg i ulic wiejskich wymagają realizacji dogodnych połączeń z układem zewnętrznym, tranzytowym poprzez budowę jezdni o szerokościach min 5,50 m z izolowanym ruchem pieszym i rowerowym.

Obiekty budowlane można lokalizować przy drogach wojewódzkich; zgodnie z art. 43.1 ustawy o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 roku (tekst jednolity Dz.U. 71 z dnia 29 sierpnia 2000 r. poz. 838) obiekty budowlane w obszarze zabudowanym lokalizować

należy poza pasem drogowym w odległości od krawędzi jezdni nie mniejszej niż 20,0 m; natomiast odległość budynków przeznaczonych na pobyt stały ludzi winna zapewnić ochronę przed niekorzystnym oddziaływaniem drogi (hałas i wibracje) – odległość tę należy określić na podstawie analizy natężenia ruchu pojazdów na drodze oraz związanych z nim uciążliwości akustycznych i wibracji.

Zasady ochrony środowiska przed hałasem i wibracjami związanymi z eksploatacją dróg oraz określenie rozwiązań technicznych, technologicznych lub organizacyjnych oddziaływanie źródeł hałasu i wibracji i eliminujących uciążliwości z tym związane określą raporty wpływu inwestycji na środowisko.

Wody opadowe powinny być wstępnie podczyszczane w separatorach, odprowadzane do zbiorników retencyjnych ewentualnie do naturalnych cieków wodnych. Dopuszcza się też drenaż podziemny i realizację wydzielonych systemów kanalizacji deszczowej.

Inwestycje drogowe wymagają opracowania programu odwodnienia, który winien wskazać przebieg kanałów zbiorczych o parametrach technicznych określonych w oparciu o istniejącą i projektowaną zlewnię (powierzchnie utwardzone i nieutwardzone).

Wszystkie powyższe kierunki działań planistyczno-gospodarczych w zakresie kształtowania systemów transportowych muszą uwzględniać rachunek ekonomiczny i efektywność możliwych do poniesienia nakładów budżetowych lub pozabudżetowych (fundusze rozwojowe itp.) zarówno w aspekcie skutków docelowych jak i efektów krótko etapowych. Na terenie wsi i osad istnieje konieczność zaprojektowania i stworzenia niezależnego od jezdni systemu parkowania w postaci zatok i wydzielonych stref parkowania.

Podstawowym problemem w zakresie rozwoju systemu transportowego gminy jest eliminacja konfliktów między ruchem tranzytowym i turystycznym a funkcjami gminy oraz dostosowanie parametrów systemu (standardy, nośności konstrukcji jezdni, stopień bezpieczeństwa itp.) do potrzeb gospodarczych gminy. Istotnym zagadnieniem jest docelowa izolacja ruchu na drodze wojewódzkiej od ruchów rolniczych i pieszych w obszarach wsi. Z punktu widzenia gminy zadaniem modernizacji systemu transportowego jest zapewnienie nieograniczonego warunkami klimatycznymi dojazdu do ośrodków zamieszkania i głównych obszarów gospodarczych.

3.8.2. Komunikacja kolejowa

Przebiegająca przez południową część gminy, w odległości od miejscowości Sokoły ok. 8-10 km linia kolejowa Warszawa – Białystok jest magistralą pierwszorzędową, zelektryfikowaną i dwutorową o dalszych możliwościach rozwoju związanych z potencjalnym wzro-

stem znaczenia międzynarodowego linii kolejowej Warszawa- Białystok – Kuźnica Białostocka – granica państwa. Stan torów i podtorza linii jest dobry. Pas terenu własności PKP jest prawidłowy i pozwala na ewentualne rozbudowy i modernizacje urządzeń kolejowych. Z uwagi na dominujący charakter komunikacji kołowej związanej z drogą nr 8 oraz z uwagi na rolniczy profil gospodarczy obszaru gminy udział transportu kolejowego w ilości zadań przewozowych gminy jest i będzie znikomy.

Przez teren gminy przebiega także pomocnicza linia kolejowa o funkcji bocznicy Śniadowo- Łapy. Odcinek ten jest obecnie wyłączony z ruchu ale jest jak na razie utrzymywany w stanie technicznym pozwalającym na prowadzenie komunikacji kolejowej. Możliwe jest tylko pozostawienie bocznicy jako pomocniczej linii do cyklicznego transportu towarowego. Zdaniem projektantów należy zabiegać o adaptację ww linii kolejowej do przyszłych potrzeb gminy. Możliwości przywrócenia komunikacji osobowej mogą być związane z tzw. „ autobusem kolejowym" tj. lekkim zestawem spalinowym mogącym obsługiwać trasy małej intensywności ruchu przy zachowaniu dużo lepszych parametrów ekonomicznych eksploatacji niż tradycyjne zestawy kolejowe.

3.8.3. Transport ciężki i tranzyt

Teren gminy jest oddalony od typowych ciągów tranzytowych, międzynarodowych takich jak korytarz drogi nr 8 (Warszawa – Białystok) przebiegający po północnej stronie Sokół. Droga nr 8 będzie dostosowana do klasy „S" i ruchu KR-6 i nacisków 115 KN/oś.

Pobliska droga krajowa nr 66 przebiegająca przez Wysokie Mazowieckie jest obecnie krajową drogą międzyregionalną i turystyczną. Ciąg drogi nr 678 jest połączeniem równoległym do drogi nr 8 w kierunku od ww. drogi i Wysokiego Mazowiecka do Białegostoku. Powinien być dostosowywany docelowo do kategorii ruchu KR-5 i nacisków 100 KN/oś. W rejonie Sokół istnieje potencjalna możliwość lokalizacji „miejsca obsługi podróżnych" z parkingiem dla samochodów ciężarowych i dla ruchu turystycznego. Przy modernizacji drogi nr 678 należy izolować tereny zamieszkania leżące wzdłuż drogi od ujemnych wpływów komunikacji takich jak nadmierne natężenie hałasu, wibracje i spaliny oraz należy zabezpieczyć ruch pieszy i lokalny od kolizji z ruchem tranzytowym.

Przewidywane maksymalne obciążenie ruchem (kategoria ruchu) na głównych powiatowych nie przekroczy KR 3 a na drodze wojewódzkiej nr 671 Sokoły - Jeżewo Stare - KR 4.

3.8.4. Ścieżki rowerowe – rekreacyjne

Zakłada się docelową konieczność realizacji systemu wydzielonych ścieżek rowerowych przez wsie, do terenów zieleni i na odcinkach dróg wylotowych wszędzie tam gdzie wystę-

pować będzie ruch rowerowy przy nasilonym ruchu pojazdów samochodowych. Oprócz wydzielonych ścieżek rowerowych projektuje się ciągi rekreacyjne i dalekobieżne ścieżki rowerowe pokazane na planszy „Kierunków". Na planszy tej postuluje się realizację odcinka regionalnej ścieżki rekreacyjnej rowerowej i szlaku turystyki samochodowej zlokalizowanego w północno wschodniej części gminy i biegnącego od miejscowości Pszczółczyn wzdłuż doliny Narwi do drogi Sokoły - Białystok.

3.9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

3.9.1. Zaopatrzenie w wodę

Zwodociągowanie gminy poprzez 7 ujęć oraz gęstą sieć wodociągową o długości 99,1 km doprowadzającą wodę do wszystkich wsi, zabezpiecza potrzeby perspektywiczne zaopatrzenia w wodę.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w wodę jest zapewnienie ciągłości dostawy wody o jakości zgodnej z obowiązującymi normami sanitarnymi w ilości pokrywającej pełne potrzeby mieszkańców poprzez modernizację istniejących ujęć wody oraz sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowej wraz z postępującym zainwestowaniem terenu. Szczególnie dotyczy to miejscowości gminnej, gdzie rozwój jest najbardziej widoczny.

Kierunki działań w zakresie poprawy zaopatrzenia w wodę dotyczą:

- rozbudowy systemu przesyłu wody poprzez realizację sieci tranzytowej spinającej sieć wodociągową we wsi Czajki z wodociągiem „Truskolasy Olszyna",
- modernizacji i rozbudowy istniejących ujęć (między innymi o zbiorniki wyrównawcze).

3.9.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Rozwiązanie gospodarki ściekowej opartej na zbiorczym systemie odprowadzania ścieków i oczyszczalni posiada jedynie miejscowość gminna. Na obszarze gminy, pomimo pełnego zwodociągowania, gospodarka ściekowa nie jest rozwiązana.

Podstawowym kierunkiem w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków jest:

- zapewnienie normatywnych standardów cywilizacyjnych w tym zakresie,
- ograniczenie wielkości odprowadzanych ładunków zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.

Realizacja w/w kierunków na terenie gminy wymagać będzie:

- modernizacji i rozbudowy istniejącej oczyszczalni ścieków. Układ technologiczny mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 150 m^3/d, wymaga modernizacji, z uwagi na brak osiąganych stężeń związków biogennych fosforu i azotu w ściekach oczyszczonych (opracowana została dokumentacja projektowa). Oczyszczalnia

ścieków zlokalizowana jest na działce umożliwiającej ewentualną rozbudowę obiektów oczyszczalni,

- sukcesywnej rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej wraz z postępującym zainwestowaniem terenu w ośrodku gminnym,
- wprowadzenia we wsiach scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej po przyjęciu następujących kryteriów:
  - w miejscowościach posiadających sieć wodociągową,
  - w miejscowościach o największym w skali gminy procencie ludności w ogóle, a produkcyjnej w szczególności oraz o najprężniejszej gospodarce i tam gdzie przewiduje się znaczny rozwój budownictwa,
  - w miejscowościach, w których zlokalizowane są lub będą zakłady obsługi ludności odprowadzające w skali lokalnej znaczne ilości ścieków takie jak: szkoła, ośrodek gminy, zlewnia mleka,
  - we wsiach położonych w obszarach chronionych i tam gdzie przewiduje się znaczny rozwój turystyki,
- wskazanie wsi do skanalizowania. W studium przyjęta została, z uwzględnieniem powyższych kryteriów, następująca kolejność:
  - skanalizowanie wsi Kruszewo Brodowo oraz Kruszewo Wypychy i włączenie wykonanej sieci do istniejącego systemu kanalizacji i oczyszczalni w Sokołach,
  - w zachodniej części gminy objęcie scentralizowanym systemem odprowadzenia ścieków wsi: Bruszewo oraz Jamiołki (razem 5 wsi) ze względu na wielkość tych wsi, zwartość zabudowy i bliskość położenia względem siebie,
  - we wschodniej części gminy objęcie scentralizowanym systemem odprowadzenia ścieków wsi: Jeńki, Kowalewszczyzna, Kowalewszczyzna Folwark, Chomice, Mojsiki i Waniewo ze względu na wielkość tych wsi (razem liczących ponad 1000 mieszkańców), zwartość zabudowy i położenie w otulinie Narwiańskiego Parku Narodowego (wieś Waniewo),
  - objęcie scentralizowanym systemem odprowadzania ścieków wsi Nowe Racibory,
  - wprowadzania przyzagrodowych oczyszczalni ścieków jako indywidualnego rozwiązania gospodarki ściekowej w pozostałych wsiach.

Sposób rozwiązania gospodarki ściekowej wraz z etapowaniem pilności potrzeb winien określić „Program kanalizacji sanitarnej". Wytypowanie w studium jedynie kilku wsi do objęcia scentralizowanym systemem kanalizacji sanitarnej, nie oznacza możliwości zastosowania

zbiorowego systemu odprowadzania ścieków we wszystkich wsiach w gminie, jeżeli pozwolą na to środki finansowe.

Podjęcie decyzji, co do budowy oczyszczalni ścieków i zbiorczej kanalizacji sanitarnej w danej wsi wymagać będzie każdorazowo dokonania wyznaczenia lokalizacji w trybie planowania przestrzennego, ponieważ wskazane w studium propozycje mają charakter orientacyjny.

3.9.3. Elektroenergetyka

Dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb odbiorców oraz dostarczanie energii elektrycznej o normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym poprzez:

- adaptację istniejących urządzeń elektroenergetycznych: linie napowietrzne 110kV oraz 15kV, stacje transformatorowe 15/0,4kV oraz sieć napowietrzna i kablowa nn, zwracając przy tym uwagę na konieczność zachowania stref ochronnych od istniejących i projektowanych linii napowietrznych 110kV i 15kV do istniejących i projektowanych obiektów kubaturowych,
- budowę linii napowietrznej 400kV relacji GPZ Narew - GPZ Ełk,
- budowę stacji transformatorowej 110/15kV w Sokołach wraz z linią zasilającą 110kV RPZII Zambrów (proj.) - Sokoły - linia istniejąca 110kV Wysokie Mazowieckie - Białystok,
- budowę linii 110kV GPZ Narew - istniejąca linia Wysokie Mazowieckie - Białystok,
- remont i modernizację urządzeń elektroenergetycznych w następujących wsiach: Perki Franki, Perki Bujenki, Perki Mazowsze.
- remont i modernizacja części sieci komunalno - oświetleniowych nn na terenie gminy,
- budowę nowej sieci elektroenergetycznej (SN, stacje transformatorowe 15/0,4kV, linie nn) na terenach przewidzianych do zainwestowania.

Zmniejszenie uciążliwości urządzeń elektroenergetycznych dla otoczenia wymagać to będzie:

- budowę urządzeń elektroenergetycznych w sposób niekolizyjny z rozwojem osadnictwa i chronionymi elementami środowiska przyrodniczego,
- przy realizacji linii WN i SN w sąsiedztwie zabudowy stosowanie rozwiązań technicznych i stref ochronnych zmniejszających do minimum wpływ w/w linii na ludzi i środowisko,
- zmniejszenie do minimum oddziaływania szkodliwego promieniowania na ludzi i środowisko przyrodnicze.

3.9.4. Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy przebiega gazociąg tranzytowy Rosja - Niemcy. Według "Koncepcji zagospodarowania kraju" przewidywany jest, równolegle do istniejącego, drugi przewód gazociągu tranzytowego o takiej samej średnicy.

Istniejący system gazociągów wysokiego ciśnienia na terenie naszego województwa umożliwia bezpośrednie zaopatrzenie w gaz przewodowy gminy Sokoły. Źródłem zasilania jest gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy 250 mm relacji Zambrów – Ostrów Mazowiecka przebiegający przez teren gminy, długości 8,3 km. W miejscowości Dworaki Staśki zlokalizowana jest stacja redukcyjno – pomiarowa I stopnia o przepustowości 3200 m^3/h. Gmina zasilana jest gazociągiem średniego ciśnienia i pomimo dobrych warunków do rozwoju gazyfikacji wykonano tylko 8 przyłączy gazowych.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w gaz jest zapewnienie możliwości dostaw gazu ziemnego do wszystkich wsi gminy.

Priorytety realizacji tej inwestycji to:

- pierwszeństwo miejscowości o największym zdeklarowanym przez mieszkańców zapotrzebowaniu na gaz, w tym położonych najbliżej stacji redukcyjno – pomiarowej i tworzących zwarte ciągi liniowe,
- pierwszeństwo miejscowości, gdzie przewiduje się duże odbiory gazu na potrzeby ciepłownictwa i urządzeń obiektów komunalnych.

Ze względu na dużą odległość czasową budowy systemu zaopatrzenia w gaz przewodowy całej gminy, wskazane jest utrzymanie i rozwijanie stosowania gazu propan – butan przez mieszkańców gminy. Zakład Gazowniczy Białystok jest zainteresowany pozyskaniem jak największej liczby odbiorców paliwa gazowego, a co za tym idzie gazyfikacją całej gminy. Muszą być jednak spełnione ekonomiczne kryteria efektywności inwestycji, bo techniczne warunki dostarczenia gazu już istnieją.

3.9.5. Zaopatrzenie w ciepło

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa to sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energii zmniejszających zanieczyszczenie środowiska. Ekologizacja nośników energii powinna być wprowadzana w pierwszej kolejności w tych obiektach, które stanowią zagrożenie zanieczyszczenia powietrza.

Główne zadania w zakresie rozwoju ciepłownictwa to:

- zmniejszanie zużycia ciepła poprzez termorenowację budynków o złych warunkach termoizolacyjnych, propagowanie stosownych dociepleń budynków i wykorzystywanie nowych rozwiązań w technice grzewczej,
- wprowadzanie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych zwiększających efektywność, ułatwiających obsługę i zmniejszających koszty eksploatacji (dotyczy w szczególności sprawności kotłów i ich automatyzacji).
- kontrola i restrykcje w stosunku do emiterów największych ponadnormatywnych zanieczyszczeń,
- propagowanie i wykorzystywanie czystych ekologicznie odnawialnych źródeł energii.

3.9.6. Gospodarka odpadami

Składowanie odpadów odbywa się na gminnym wysypisku śmieci zlokalizowanym na gruntach wsi Racibory Nowe. Obiekt nie spełnia współczesnych wymagań ochrony środowiska z uwagi na brak uszczelnienia podłoża specjalną geomembraną i instalacji odsiąkowej zanieczyszczonych wód opadowych, co zagraża środowisku gruntowo-wodnemu.

Przy wysypisku funkcjonuje mogilnik, w którym składuje się nie zużyte i przeterminowane nawozy sztuczne oraz środki ochrony roślin.

Odpady zwierzęce zagospodarowywane są przez zakład utylizacyjny w Bokinach w gminie Łapy.

Kierunki rozwoju w zakresie gospodarki odpadami:

- Likwidacja nieurządzonych wysypisk wiejskich i mogilnika oraz rekultywacja terenów.
- Rozbudowa i modernizacja gminnego wysypiska śmieci w Raciborach.
- Tworzenie systemu zbiórki odpadów stałych w oparciu o sieć kontenerów wielokomorowych i małych pojemników na śmieci w poszczególnych wsiach i zagrodach wiejskich, oraz okresowy ich wywóz na komunalne wysypisko odpadów.
- Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów umożliwiającej pozyskanie surowców wtórnych.

3.10. Ochrona przeciwpożarowa i obrona cywilna

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej i ochrony przeciwpożarowej.

W zakresie obrony cywilnej:

- w rejonach budownictwa wielorodzinnego należy przewidzieć rezerwę terenów pod budowlę ochronne (schrony, ukrycia, szczeliny),

- w budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno – usługowych i mieszkalnych należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia,
- w rejonie budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane w budynkach przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej Państwa,
- bez względu na typ zabudowy należy zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę/dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych powinna wynosić najwyżej 800 m,
- istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
- oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemnienia i wygaszenia,
- należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez systemy alarmowe przyjmując promień słyszalności do 300 m,
- układ projektowanych i modernizowanych dróg powinien spełniać następujące warunki:
  - szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
  - powinny być połączenia z traktami przelotowymi zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
  - należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi,
- przy opracowaniu miejscowych planów wsi w skali 1:1 000 należy na przedsięwzięcia obrony cywilnej wykonać aneks do planu,
- należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,
- wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem uzgadniać z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

<u>W zakresie ochrony przeciwpożarowej:</u>

- należy dążyć do utrzymania istniejących obiektów Ochotniczej Straży Pożarnej,
- realizacja w terenach zabudowanych na sieci wodociągowej odpowiedniej ilość hydrantów dla celów ochrony przeciwpożarowej,
- zabezpieczenie dróg pożarowych dla obiektów przemysłowych i usługowych.

4. KIERUNKI POLITYKI PLANISTYCZNEJ

4.1. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe:

Stosownie do atr. 13 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139; z późniejszymi zmianami) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo gdy:

- jeżeli przepisy szczególne tak stanowią,
- dla obszaru, na którym przewiduje się realizację programów rządowych lub wojewódzkich służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych,
- dla obszaru, na którym przewiduje się zadania realizacji lokalnych celów publicznych, z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego,
- dla obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- dla obszaru ze względu na istniejące uwarunkowania,
- dla obszaru, na którym planuje się budowę obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 1000 m^2 (w gminach o liczbie mieszkańców do 20 000).

4.2 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Sokoły

Na terenie gminy na obszarze jednostki III - rolniczo-ekologicznej, ze względu na istniejące uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe, należy podejmować działania zmierzające do opracowania miejscowych planów dla terenów:

- zabudowy wsi Waniewa,
- przedsięwzięć, wymagających zmiany funkcji, w tym w szczególności:
  - zabudowa produkcyjno - usługowa,
  - zabudowa letniskowa i związana z obsługą ruchu turystycznego.

4.3 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na obszarze ośrodka gminnego Sokoły

Z uwagi na uwarunkowania środowiska kulturowego i przyrodniczego, komunikacyjne i społeczne wskazane jest opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Sokoły obejmującego obszar strefy ochrony konserwatorskiej oraz obszarów wskazanych na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miejscowości gminnej Sokoły" w skali 1:10000.

5. ZADANIA DO REALIZACJI CELÓW PUBLICZNYCH (ART.13,UST.3)

Obszary przewidywane do lokalizacji zadań i programów dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych wynikają z polityki zawartej między innymi w:

- Koncepcji zagospodarowania kraju.
- W planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.
- Strategii rozwoju województwa podlaskiego.
- Programach wojewódzkich.

Lista inwestycji publicznych wynikających ze strategii rozwoju województwa podlaskiego

1. Zachowanie wysokich walorów wartości środowiska przyrodniczego Narwiańskiego Parku Narodowego przy współpracy z gminami sąsiadującymi.
2. Rozbudowa systemu zbiórki, segregacji i transportu odpadów komunalnych na wysypisko śmieci.
3. Zalesienie nieużytków i gruntów klasy V i VI.
4. Modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych.
5. Skanalizowanie wszystkich zwodociągowanych wsi.
6. Budowa linii elektrycznej 110kV relacji Zambrów - Sokoły do linii 110kV kierunek Białystok.
7. Budowa linii napowietrznej 400kV relacji GPZ Narew - GPZ Ełk.
8. Przyciąganie na teren gminy potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych.

Zadania ujęte w programie wojewódzkim na lata 2001 i 2002

1. Komputerowy system Informacji Turystycznej i promocji Województwa Podlaskiego.
2. Utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych.
3. Program wspierania restrukturyzacji zatrudnienia na obszarach wiejskich głównie poprzez stworzenie warunków rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego.
4. Wspieranie instytucji pozarządowych działających na rzecz rozwoju regionalnego.
5. Budowa informatycznego systemu wspomagania zarządzania województwem przez administrację samorządową.

Lista inwestycji publicznych zgłoszonych przez instytucje

1. Wyjścia liniowe 15kV z projektowanej stacji 110/15kV i terenowe powiązania liniowe 15kV.
2. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV.
3. Linie 15 kV zasilające stacje transformatorowe 15/0,4 kV oraz linie niskiego napięcia.

Lista inwestycji publicznych o znaczeniu lokalnym zgłoszonych przez Zarząd Gminy Sokoły

1. Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Sokołach.
2. Modernizacja budynku gimnazjum w Sokołach.
3. Budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach: Kruszewo Brodowo, Kruszewo Głąby, Kruszewo Wypychy.
4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie całej gminy.
5. Spięcie wodociągu zbiorowego Czajki z wodociągiem Truskolasy Olszyna.
6. Zwodociągowanie zabudowy kolonijnej wsi Jeńki, Kowalewszczyzna.
7. Modernizacja przystanku PKS w Sokołach.
8. Remont budynku administracyjnego w Sokołach.
9. Remont budynku ośrodka zdrowia w Sokołach.
10. Modernizacja budynku szkoły podstawowej w Kowalewszczyźnie.
11. Modernizacja oświetlenia ulicznego.
12. Gazyfikacja gminy.
13. Modernizacja dróg gminnych.
14. Utworzenie pola biwakowego, przystani i plaży w Waniewie.
15. Utworzenie stołówki w szkole podstawowej w Sokołach.
16. Modernizacja strażnic straży pożarnej w Sokołach, Bruszewie i Jeńkach.
17. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.
18. Utworzenie domu pomocy społecznej dla ludzi starszych na bazie likwidowanych szkół podstawowych.
19. Zakup samochodów bojowych z wyposażeniem.
20. Budowa pływalni przy gimnazjum w Sokołach.
21. Budowa gminnego wysypiska śmieci, ewentualnie rozbudowa istniejącego.
22. Modernizacja urządzeń melioracyjnych.
23. Tworzenie gospodarstw agroturystycznych, głównie w Waniewie i Jeńkach.
24. Utworzenie sal komputerowych w szkołach podstawowych na terenie całej gminy.
25. Budowa mini-golfa w Sokołach.
26. Tworzenie zakładów zajmujących się przetwórstwem produktów rolnych na terenie gminy.
27. Utworzenie funduszu wspierającego lokalne inicjatywy gospodarcze.
28. Konfekcjonowanie i przechowalnictwo produktów rolnych na terenie gminy.
29. Przekształcanie gospodarstw rolnych w gospodarstwa ekologiczne.
30. Powiększenie istniejącego cmentarza.

SPIS MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

Przy opracowaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły posłużono się następującymi materiałami źródłowymi:

- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły opracowany przez WBPP w Łomży w 1989 roku;
- Założenia rewaloryzacji województwa łomżyńskiego - gmina Sokoły opracowane przez PKZ Warszawa;
- Wykaz zabytków i obiektów kulturowych sporządzony przez Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Białymstoku - Delegatura w Łomży;
- Przyroda województwa łomżyńskiego pod redakcją Aleksandra W. Sokołowskiego - Łomża, 1997;
- Opracowanie fizjograficzne ogólne dla planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły opracowane przez "Geoprojekt" Warszawa, 1980;
- Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych stałych na terenie województwa łomżyńskiego- gmina Sokoły -Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie "POLGEOL", 1995;
- Stan czystości rzek województwa łomżyńskiego w roku 1998 - Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Białymstoku Delegatura w Łomży;
- Program małej retencji w województwie łomżyńskim - Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Falenty, 1997;
- Waloryzacja agroekologiczna obszaru Zielone Płuca Polski - IUNG Puławy, 1994;
- Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 roku;
- Wykaz gruntów sporządzony przez Starostwo Powiatowe w Wysokiem Mazowieckiem;
- Ewidencja obszarów zmeliorowanych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku;
- Materiały Rejonu Energetycznego;
- Dane urzędu statystycznego w Łomży i w Białymstoku;
- Mapa topograficzna w skali 1 : 25 000;
- Mapa zastępcza w skali 1 : 10 000 ;
- Wykaz wniosków do studium sporządzony przez Urząd Gminy w Sokołach;
- Materiały wejściowe opracowane przez Urząd Gminy w Sokołach;

oraz **opracowaniami wyższej rangi**:

- projekt "Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łomżyńskiego" - opracowany przez WBPP w Łomży w 1998 roku;
- "Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego "Zielone Płuca Polski" - zapis tezowy" opracowana pod kierunkiem prof. dr hab. Elżbiety Wysockiej w styczniu 1999 roku;
- Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET - Polska;
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010 sporządzona przez Zarząd Województwa Podlaskiego w sierpniu 2000 roku wraz z poprzedzającymi materiałami diagnostycznymi.

UCHWAŁA NR V/24/07
RADY GMINY SOKOŁY
z dnia 20 marca 2007 roku

w sprawie uchwalenia zmiany
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły

Na podstawie art.18, ust. 2, pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz.1337) oraz art. 12, ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z 2004 r. Nr 6, poz. 41, Nr 141, poz. 1492, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2006 r. Nr 45, poz.319) w wykonaniu Uchwały Nr XXVIII/121/05 Rady Gminy Sokoły z dnia 26 kwietnia 2005 r. uchwala się, co następuje:

§l. W tekście Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły stanowiącym załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLII/182/02 Rady Gminy Sokoły z dnia 19 września 2002 r. wprowadza się następujące zmiany:

1) w rozdziale 3 Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego, w punkcie 3.3.3 Ochrona zasobów geologicznych, w wykazie udokumentowanych złóż kopalin w gminie Sokoły dodaje się kolejny piąty wyróżnik w brzmieniu: *„złoże kruszywa naturalnego Dworaki”,*

2) zmiana, o której mowa w pkt. l, została uwzględniona w jednolitym tekście stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§2. Na rysunku "Kierunki zagospodarowania przestrzennego" w skali l:25000 stanowiącym załącznik Nr 3 do Uchwały Nr XLII/182/02 Rady Gminy Sokoły z dnia 19 września 2002 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły wprowadza się zmiany polegające na uwzględnieniu:

1) granic udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego „Dworaki” na gruntach wsi Dworaki Pikaty, które zostały określone na załączniku graficznym nr 2 do niniejszej uchwały,

2) zmiany przebiegu projektowanej napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV GPZ Narew – GPZ Ełk na odcinku kolidującym z terenami udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego „Dworaki”,

3) zmiany, o których mowa w pkt 1 i 2 zostały uwzględnione na ujednoliconym rysunku studium stanowiącym załącznik nr 3 do niniejszej uchwały.

§3. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sokoły.

§4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Hanna Maria Kurzyna

PRZEWODNICZĄCY RADY
Hanna Maria Kurzyna

ZMIANA STUDIUM

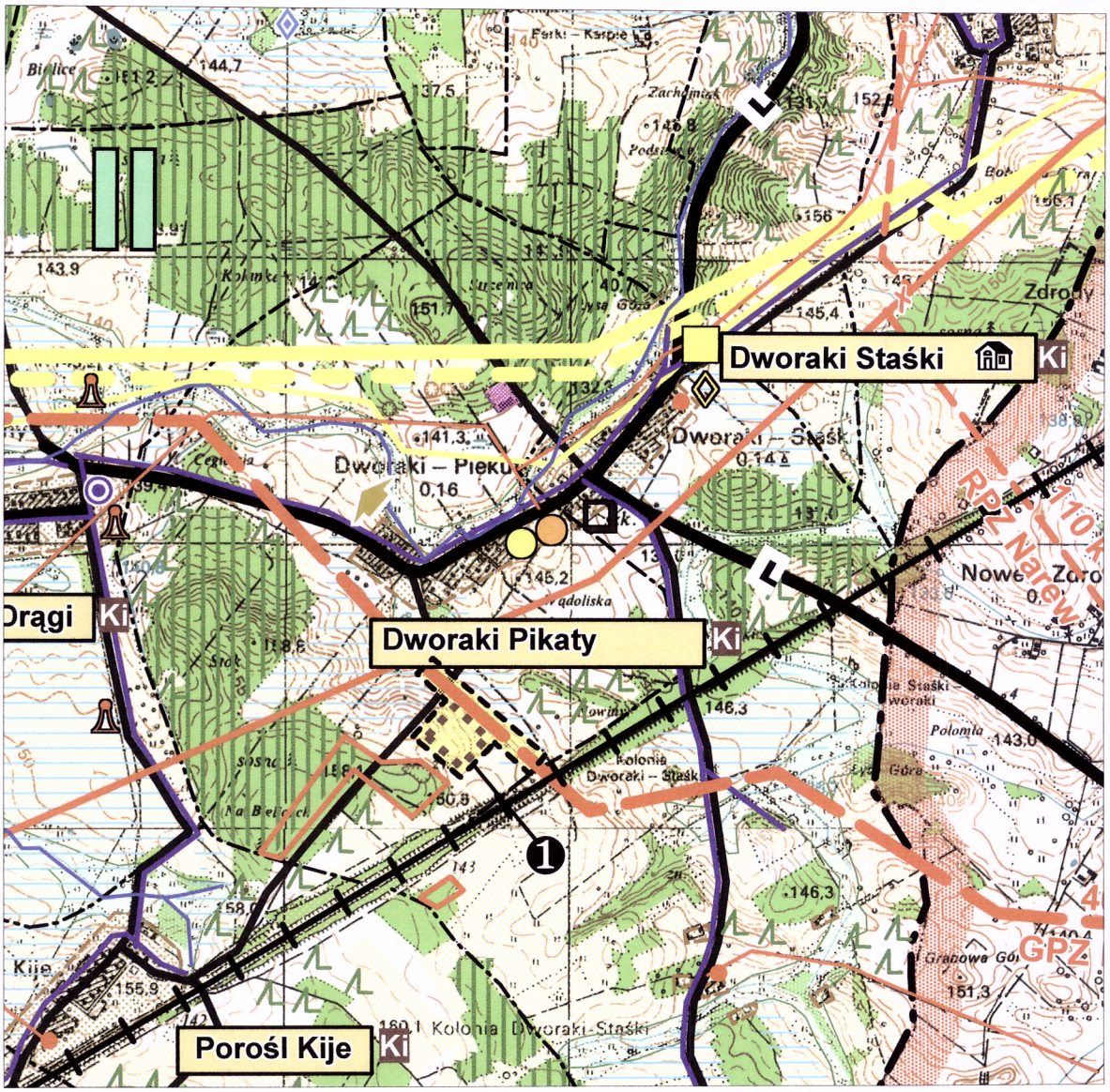
ZAŁĄCZNIK NR 2

Załącznik do Uchwały Nr V/24/07
Rady Gminy Sokoły z dnia 20.03.2007 r.

Projekt był wyłożony do publicznego wglądu
w Urzędzie Gminy Sokoły
w dniach od 27.07.2006 r. do 28.08.2006 r.

RYSUNEK ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SOKOŁY

Skala 1:25 000

LEGENDA

- Granica terenu objętego zmianą studium
- Udokumentowane złoże surowców mineralnych

ŁOMŻYŃSKI ZESPÓŁ PROJEKTOWO - INWESTYCYJNY W ŁOMŻY		
18 - 400 Łomża, ul. Poznańska 141 A, Tel. (086) 218-31-02, 218-34-39		
Zespół autorski:	**Podpis**	**Skala 1 : 25 000**
mgr Andrzej Lewandowski Nr upr. 1671, WA - 260 mgr Zbigniew Bargielski		ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SOKOŁY

PLAN WYKONANO
w Łomżyńskim Zespole Projektowo-
- Inwestycyjnym w Łomży
i zaewidencjonowano dn. 08.05.07
pod Nr PM-263/07 egz. Nr. 4

UCHWAŁA NR VIII/47/2011

RADY GMINY SOKOŁY

z dnia 21 czerwca 2011 r.

w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.[1] oraz art. 12 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn .zm.[2]) w wykonaniu Uchwały Nr XXVI/130/09 Rady Gminy Sokoły z dnia 29 października 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły, uchwala się co następuje:

§ 1. 1. Uchwala się zmainę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły" dotyczącą terenów położonych na gruntach miejscowości Sokoły zwaną dalej „zmianą studium".

2. Granice zmiany studium zostały określone na rysunkach stanowiących załączniki do niniejszej uchwały.

§ 2. Integralną częścią zmiany studium są następujące załączniki do niniejszej uchwały:

1) rysunki zmiany studium:

a) „Kierunki zagospodarowania przestrzennego" w skali 1 : 25 000 obejmujący grunty gminy Sokoły stanowiący załącznik Nr 1,

b) „Kierunki zagospodarowania przestrzennego" w skali 1 : 10 000 obejmujący grunty wsi Sokoły stanowiący załącznik Nr 2,

2) określenie sposobu rozpatrzenia uwag do projektu zmiany studium stanowiący załącznik Nr 3,

3) tekst jednolity Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły zatwierdzony uchwałą Nr XLII/182/02 Rady Gminy Sokoły z dnia 19.09.2002 r. z uwzględniniem zmian wprowadzonych niniejszą uchwałą wraz z ujednoliconą częścią graficzną studium stanowiący załącznik Nr 4.

---

[1] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy ogłoszone zostały w Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz.1203, Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113.

[2] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy ogłoszone zostały w Dz. U. z 2004 r. Nr 6, poz. 41, Nr 141, poz.1492, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 225, poz. 1635, z 2007 r. Nr 127, poz. 880, z 2008 r. Nr 220, poz. 1413, z 2010 r. Nr 24, poz. 124, Nr 75, poz. 474, Nr 106, poz. 675, Nr 119, poz. 804, Nr 130, poz. 871, Nr 149, poz. 996, Nr 155, poz. 1043, z 2011 r. Nr 32, poz.159.

§ 3. W tekście Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły stanowiącym załącznik Nr 1 do uchwały Nr XLII/182/02 Rady Gminy Sokoły z dnia 19.09.2002 r. wprowadza się następujące zmiany:

1) w **ROZDZIALE 3** – KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO punkt 3.5.1. Jednostka I- ośrodek gminny (na stronie 39) **uzupełnia się akapit trzeci, wyróżnienie czwarte, który otrzymuje brzmienie:**

„ - rozbudowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego poprzez:

- rozwój bazy sportowej w tym: budowa boiska pełnowymiarowego i boiska wielofunkcyjnego,

- urządzenie terenu zieleni osiedlowej i rekreacji,

- urządzenie ścieżek rowerowych i ciągów pieszych"

2) **w ROZDZIALE 3** – KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO punkt 3.6.5. Sport, rekreacja i wypoczynek (na stronie 46) **uzupełnia się akapit drugi, o wyróżnienie:**

„– budowę hali sportowej, pełnowymiarowego boiska sportowego, boisk wielofunkcyjnych wraz z zapleczem technicznym."

§ 4. 1. Na rysunku „Kierunki zgospodarowania przestrzennego" w skali 1 : 25 000 wprowadza się zmianę polegającą na wyznaczeniu terenu pod usługi sportu i rekreacji, która została określona na załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

2. Na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego" w skali 1 : 10 000 wprowadza się zmianę polegającą na wyznaczeniu terenu zabudowy usługowej na gruntach miejscowości Sokoły i wsi Jamiołki Piotrowięta, który został określony symbolem „US – tereny usług sportu i rekreacji" na załączniku nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sokoły.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Hanna Maria Kurzyna

2011-06-28 10:17:00

UCHWAŁA NR IX/53/2011

RADY GMINY SOKOŁY

z dnia 29 sierpnia 2011 r.

w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591; z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz. 1806; z 2003 r. Nr 80 poz. 717, Nr 162 poz. 1568; z 2004 r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203, Nr 167 poz. 1759; z 2005 r. Nr 172 poz. 1441, Nr 175 poz. 1457; z 2006 r. Nr 17 poz. 128 i Nr 181 poz. 1337; z 2007 r. Nr 48 poz. 327, Nr 138 poz. 974 i Nr 173 poz. 1218; z 2008 r. Nr 180 poz. 1111, Nr 223 poz. 1458; z 2009 r. Nr 52 poz. 420 i Nr 157 poz. 1241; z 2010 r. Nr 28 poz. 142 i 146, Nr 40 poz. 230, Nr 106 poz. 675 i Nr 40 poz. 230; z 2011 r. Nr 21 poz. 113) oraz art. 12 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717; z 2004 r. Nr 6 poz. 41 i Nr 141 poz. 1492; z 2005 r. Nr 113 poz. 954 i Nr 130 poz. 1087; z 2006 r. Nr 45 poz. 319, Nr 225 poz.1635; z 2007 r. Nr 127 poz. 880; z 2008 r. Nr 123 poz. 803, Nr 199 poz. 1227, Nr 201 poz. 1237 i Nr 220 poz. 1413; z 2010 r. Nr 24 poz. 124, Nr 75 poz. 474, Nr 106 poz. 675, Nr 119 poz. 804, Nr 130 poz. 871, Nr 149 poz. 996 i Nr 155 poz. 1043; z 2011 roku Nr 32 poz. 159 i Nr 153 poz. 901) Rada Gminy Sokoły uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły, uchwalonego Uchwałą Nr XLII/182/02 Rady Gminy Sokoły z dnia 19 września 2002 r., zmienionego Uchwałą Nr V/24/07 Rady Gminy Sokoły z dnia 20 marca 2007 r. oraz Uchwałą Nr VIII/47/2011 Rady Gminy Sokoły z dnia 21 czerwca 2011 r., polegającą na:

1) wprowadzeniu na rysunku Kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły w skali 1 : 25 000 przebiegu trasy linii elektroenergetycznej 400 kV Narew - Ostrołęka (docelowo Narew – Łomża) na terenie gminy Sokoły,

2) wprowadzeniu zmian w tekście Kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły poprzez uaktualnienie w powiązaniu z częścią graficzną studium następujących rozdziałów i punktów:

- 3.3.1. Obszary objęte ochroną prawną.
- 3.3.11. Ochrona przed polem elektromagnetycznym.
- 3.9.3. Elektroenergetyka.
- 3.9.7. Telekomunikacja.
- 3.10. Ochrona przeciwpożarowa i obrona cywina.
- 5. Zadania do realizacji celów publicznych. Lista inwestycji publicznych wynikających ze strategii rozwoju województwa podlaskiego i planów gestorów dotyczących rozwoju sieci.

§ 2. Załącznikami do niniejszej uchwały są:

1) załącznik Nr 1 – rysunek Kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły w skali 1 : 25 000 z uwidocznionymi zmianami wprowadzonymi niniejszą uchwałą,

2) załącznik Nr 2 – jednolity tekst II części studium p. n. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły" z uwzględnieniem zmian wprowadzonych niniejszą uchwałą.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr XLII/182/02 Rady Gminy Sokoły z dnia 19 września 2002 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły, zmieniona Uchwałą Nr V/24/07 Rady Gminy Sokoły z dnia 20 marca 2007 r. oraz Uchwałą Nr VIII/47/2011 Rady Gminy Sokoły z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sokoły – w części objętej niniejszą uchwałą.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sokoły.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Hanna Maria Kurzyna